

श्रीगणेशाय नमः ॥ करिष्ये च निर्दिष्टं पंचवक्त्रं महेन्द्रः ॥ कल्याणं कुरुते नित्यं
 हातातकनाशनं ॥ १॥ भुवि गौरीवतु अंगुष्ठं तर्जनीयमनो भवेत्ता गोदावरीमध्यमा च अ
 नासिका वसः स्वर्णं ॥ २॥ कलिछिका गौरी च मध्यं सौम्यं रज्यते ॥ हस्तौ तीर्थं क
 रस्त्रं शतं यत् फलीतमेतत् ॥ ३॥ नन्दं स्मरतथा रुद्रं देवेन्द्रं विष्णुमेव च ॥ पंचपुत्रा
 शास्त्रं नित्यं कोटिहत्मा विनोदनीयः ॥ ४॥ प्रातः काले पठेन्नित्यं करदर्शनमाचरे
 त् ॥ तद्वाचरोमसं ख्याचविष्णुलोकं महीयते ॥ ५॥ इति करदर्शनं प्रातः स्नानम् ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमः शिवाय ॥ काये मार्कण्डेय उवाच ॥ १ ॥ सावर्णिः सूर्यतनयः यामन
 कथ्यते प्रथमः ॥ निरुणमयते दुर्माने विस्तारः दत्तो मम ॥ २ ॥ महाभायानुभावेन ययाम नवत
 धिपः ॥ सवभूवमहभागः सावर्णिस्तनयोरखे ॥ ३ ॥ स्वारोयिषे नरे पर्वचैत्रवंशसमुद्भवः ॥ सुर
 नामराजा मूलान्तोक्षिति मंडले ॥ ४ ॥ तस्य पालयतः सम्यक् प्रजाः पुत्रा निवोरसान् ॥ वभूवुः
 सत्रवो भूषाः कोला विध्वंसिनस्तथा ॥ ५ ॥ तस्य तेरभवद्युद्धमतिप्रबलदरिद्रिनः ॥ सनेरविश
 तेर्युद्धे कोला विध्वंसिभिर्जितः ॥ ६ ॥ ततः स्वपुरमायातो निजदेशाधिपो भवत् ॥ आक्रांतः सम
 हभागः तैत्तदा प्रवलादिभिः ॥ ७ ॥ अमासेर्वलिभिर्दृष्टेर्दुर्वलस्य दुरात्मभिः ॥ को शो वलं वाप

हतं तत्रापि खपुतेतः ॥ ८ ॥ ततः प्रगया व्याजेन हतः खाम्यः सभयति ॥ रकाकी ह्यमाह ह्यजगामग
 हनं वनं ॥ ९ ॥ सात्रा असमदाक्षी द्विजवर्जस्य मेधसः ॥ प्रशांतश्चापह कीर्तिमुनिशिष्याप
 शोभितम् ॥ १० ॥ तस्योक्तं चित्तकालं यमुनिना तेन सह ततः ॥ तत्र श्वेतश्च विवरं सान्निभ्युनि
 वराश्रमे ॥ ११ ॥ तच्चिंतयत्तदा तत्र ममत्वा कृष्टचेतनः ॥ मत्पूर्वफलितं पूर्वमया हीनं पुरंहितम् ॥
 मद्भूते तैरसद्वैते ईर्ष्यां त्यजेत्तवा ॥ न जाने स प्रधानो मे श्वर हस्ति सदा मदः ॥ १२ ॥ मम वैज
 वंश्यात् का भोगानुपलभ्यते ॥ ये ममानुगतानि ते प्रसादधनभोजने ॥ १३ ॥ अनुदृष्टि
 क्रुतेद्युर्विषममहीभृतां ॥ असम्यक् वायशीलेस्तैः कुर्वद्भिः सततं ययं ॥ १४ ॥ संचितः सा
 विदुः खेन शयं को शो गमिष्यति ॥ स्तब्धान्यत्र सततं चिंतयामास पार्थिवः ॥ १५ ॥ तत्र विप्रा

श्रमभ्यासे वैश्वमेकं दर्शयत् ॥ स एतन्मकरत्वं भो हनुश्चागमनेत्रकः ॥ १६ ॥ स एतन्मकरत्वं
 स्मात्वे दुर्मता इव न दृश्यते ॥ इत्युक्तं कर्णवयस्य भूपते प्रणयोदितं ॥ १७ ॥ अत्युवाच शतं वै स्प
 २ ॥ अथावनतो न पं वैश्य उवाच ॥ समाधिर्नाम वैश्यो ह मुलं नो धनिनां कले ॥ १८ ॥ पुत्र
 दारैर्निरस्तश्च धनलो भादसाधुवी वीहीनश्च धनैर्निरपुत्रो रोहयमेधनं ॥ १९ ॥ दनमभ्या
 गतो दुःखी निरस्तश्चाप्तवधुभिः ॥ सो ह न वै निपुत्राणां कुशलाकुशलात्मिका ॥ २० ॥ प्र
 तिस्वजनानां वदाराणां चात्र संस्थितः ॥ किं नु ते वागहेद्ये मम क्षेमं किं नु साधुतं ॥ २१ ॥ क
 थं ते किं नु स दुःखा दुर्दृष्टा किं नु मे सुताः ॥ एतो वाचं ये निरस्ता भवन्तु द्वे पुत्रदारादिभिर्ह
 नैः ॥ २२ ॥ तेषु किं भवतु ॥ ऐह मनुष्यातिमानसं वैश्य उवाच ॥ एवं तद्यथा प्राहमवानरम

कृतं दत्तं ॥ किं करोमि न व ॥ अतिममतिष्ठुरता मनः ॥ २३ ॥ ये सत्यं पितृविले ह धनं लुब्धे निराश
 ३ ॥ पतिस्वजनहर्ष इव हर्षिते धेवमे मनः ॥ २४ ॥ किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि महाम
 ते ॥ यश्चेमप्रवरं विजं विगुरेण पितृधुषु ॥ २५ ॥ तेषां लोभे मे निः ॥ आसौ दोर्मनस्य वजायते
 करे मिकिं यन्मम नस्ति क्षुप्रीतिपुनिष्ठुरं ॥ २६ ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ततस्तौ सहितौ पिप्रतं मुनि
 समुपस्थितौ ॥ २७ ॥ समाधिर्नाम वैश्यो ह्योसवपाथैव सत्तमः ॥ २८ ॥ कृत्वा तु तौ यथायायं य
 था हन्ति न संविदौ ॥ उपविष्टौ कवाकाश्चिञ्चतुर्वैश्यार्थिबौ ॥ २९ ॥ एतावच्च भगवंस्त्वाम
 हं पुष्टुमिच्छामि केवदस्वतः ॥ ३० ॥ इत्वा परममेतन्मम विज्ञायततां विना ॥ ३१ ॥ मम त्वं मम रज
 मन

स्वराज्योगधस्वितेचषिः॥ ज्ञानतोपियथाज्ञस्यविमेतन्मुनिसत्तमः॥ ३०॥ अयेचनि। एतत्तुत्रे
 हरिर्भर्त्येतथोक्तिः॥ स्वजनेनचसंत्यक्तलेपुहादितथाप्यति॥ ३१॥ एवमेवतथाहंचहा
 वप्यत्यंतदुःखितो॥ एहदोषेपिविषयेममत्वादृष्टमानंतो॥ ३२॥ तत्केनेतन्महाभागयन्मोह
 इतिनोरपि॥ समास्यचभवत्तेषाविवेकांधस्यसहता॥ ३३॥ नक्षित्वाच॥ ज्ञानमस्तिसम
 तास्पजंतोर्विषयगोरो॥ विषयश्चमहाभागायातियेवैयृथ्यकषयक॥ ३४॥ दिवाधांप्रापि
 तः केचिद्रात्रावंधास्तथापरे॥ केचिद्व्यातयारजोप्राणिनस्तुल्यदृश्यः॥ ३५॥ ज्ञानिनोम
 नुजाः सत्यं किंनुतेनहिकेवलं॥ यतोहिज्ञानिनः सर्वपशुपक्षिसृगादयः॥ ३६॥ शनैर्यतान्न
 प्यारण्यतेषांभगवद्विगां॥ मुन्यप्यारण्यतेषांतत्त्वमन्यथेषांभयोः॥ ३७॥ ज्ञानेपिसं

तिपश्येता न्यतंगच्छवचं वुषु॥ कणमोक्षादतन्मोहात्पीडमानानपि शुद्धा॥३८॥ मा
नुषामनुजवाधुसाभिलाषाः सुतान्प्रति॥ लोभात्प्रत्युपकारयनन्वेते किञ्चपश्यसि
॥३९॥ तथापिममतावर्त्तमोहगर्ते निपातित्वा॥ महाभायाप्रभावेन संसारस्थितिकारिणः
॥४०॥ तन्नात्र विस्मयः कार्ययोगनिद्रंजगते॥ महाभायादेष्वेतत्तया संमोह्यते जगत्
॥४१॥ शानिनामभिधेतां सिद्धीं भगवतो हिता॥ कृत्वा दाह्यमोहाय महाभाया प्रयच्छति
॥४२॥ तथा विसृज्येते विश्वं जगदेतच्च एवम्॥ सेवा प्रसन्ना वरदानं लभति मुक्तये॥४३॥
सा विद्या परमा मुक्तैर्हेतुभूता सनातनी॥ संसारं यहेतुश्चैव सर्वेश्वरेश्वरि॥४४॥ एजो

दाव॥ भगवत्कादिसादेवीमहामायेति योमदान्॥ प्रवीतिकचामुत्पन्नासाकर्मास्याय
 किंदिन॥४५॥ यत्तुभावाचसादेवीयत्वरुसायदुडुवा॥ तत्सर्वं प्रोतुमिच्छामि न
 प्रमविदंवर॥४६॥ अपिरुवाच॥ नित्यैवसाजगन्मर्त्तिस्मयारार्वमिदं तत्॥ तथापि
 तमुत्पत्तिर्वरुधाप्रयतांमम॥४७॥ देवानांकार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसायदा॥ इव
 नैतितदालोकैरानित्याप्यभिधीयते॥४८॥ योगनिद्रायदक्षितुर्जगत्कार्य
 वोहते॥ आसीद्विशेषमभजत्कल्यातेभगवान्मभु॥४९॥ तदाहावसुरेद्योगेवि
 र्वातोमधुकोटभौ॥ विशुकर्णमलोद्भूतो हंतुब्रह्माणमुद्यते॥५०॥ सताभि

कमलेविलोः स्थितोब्रह्माप्रजापतिः॥ दृष्ट्वावसुरेचोग्रौप्रसुप्तवजनार्दनम्॥५१॥ तुहा
 वयोगनिद्रांतामकाग्रहदयस्थितः॥ विबोधनार्थायहरहरिनेत्रहृतालया॥५२॥ विष्णो
 श्वरेजस्रधौत्रीस्थितिसंहारकारिणी॥ निद्राभगवतीविष्णोरतुल्योभेजसः प्रभुः॥५३॥
 स्त्रावाच॥ तंस्वाहात्वंस्वधात्वंहिवषट्कारस्वरामिका॥ सुधात्वमक्षरेनित्येतिधाताया
 मिकास्थिता॥५४॥ अङ्गनात्रास्थितानित्यायानुच्चार्याविशेषतः॥ त्वमेवसंस्तुयित्रीसा ५
 देवीजननीयश॥५५॥ त्वयेतद्वार्यतेविश्वंत्वयेतत्सृज्यतेजगत्॥ त्वयेतत्पात्यतेदेवात्वमस्तु
 तेचसर्वदा॥५६॥ विसृष्टोसहिरूपात्स्थितिरुवाच॥ तयासंहतिरूपादेजगत्सृज्यते

म. स.

जन्मये ॥ ५॥ महाविद्यामहामायासहस्रमेधासहस्रमृतिः ॥ महामोहवधभवतीमहादेवी
महासुरी ॥ ५॥ प्रहसति स्तंबवसर्वस्वगुणत्रयविभविनी ॥ कालरात्रिर्महात्रिमी ॥ रा
त्रिश्चंद्राकरा ॥ ५॥ खं श्रीस्त्वमीश्वरीत्वं हीस्त्वु द्विधाधत्तक्षणा ॥ लज्जापुष्टिस्तथा
हिस्त्वं शान्तिः शान्तिरेव ॥ ६॥ खं द्वितीयास्त्वमीश्वरीत्वं हीस्त्वु द्विधाधत्तक्षणा ॥ लज्जापुष्टिस्तथा
नीबाविनीकाशाभुष्टिपीठायुधा ॥ ६॥ सोम्यासोम्यतराशेषसोम्येभ्यस्त्विति सुंदरी
वरापराणां परमात्ममेव परमेश्वरी ॥ ६॥ यत्र किंचित्कविद्वस्तु सदसद्विलनाति ॥ ६॥
केतिस्त्वसर्वस्वयाशक्तिसात्वं किंस्तु सतदा ॥ ६॥ यथावयाजगत्लेषाजगत्पातातियो

जगत् ॥ सोपिनिद्रावशनीतः कस्त्वास्तोतुमिहेश्वरः ॥ ६॥ विलुः शरीरग्रहणसहस्रीशान
एव ॥ कारितास्तोतुतस्याकः स्तोतुं शक्तिमाभवेत् ॥ ६॥ सात्वमित्यप्रभावे प्रपस्त
रेद्विस्तुता ॥ मोहयेतोदुरधर्मावसुरेमधुकेटभौ ॥ ६॥ प्रबोधं वज्रगत्वामीनियता
मयुतो लघु ॥ बोधश्चक्रियतामस्य हंतुं तोमहासुरे ॥ ६॥ अदिरुवाच ॥ एवेस्तुतातदोदेवी
तामसीतत्रपेधसा ॥ विज्ञोः प्रबोधनार्थाय निहंतुं मधुकेटभौ ॥ ६॥ नेत्रास्यनासिकावाह
रुदयेभ्यस्तथोरसः ॥ निर्गम्य दर्शनेतस्थो ब्रह्मणा वक्तुं जन्मतः ॥ ६॥ उत्तस्थो वज्रगन्ता
यतयामुक्तेजः तार्दनः ॥ एकारावेहिसंयनात्ततः सदृशेवतो ॥ ७० ॥ मधुकेटभौदुर

सप्त.

मानावतिविधिपरक्रमो॥ क्रोधरक्तेक्षणवत्तुं ज्ञानां जनि तोद्यं मो॥ ११॥ समुद्य
यतस्तत्ताभ्यां युयुधे भगवान्हरिः॥ पंचवर्षसहस्राणि वा ह्यप्रहरेण विभुः॥ १२॥ तावद्व्य
तिवलो नमो महामाया विमोहितो॥ उक्तवंतौ वरेण नमो त्रियतामिति किं शवं॥ १३॥ भ
गवानुवाच॥ भवेतामघमेतुं होममवध्यावुभावपि॥ किमन्येन वरेणात्र एतावद्वि
दं तमम॥ १४॥ अपि सुवाच॥ वंदिताभ्यां मितितस्य सर्वमायो मयं जगत॥ विलोक्य ता
भ्यां गदितो भगवां कसलेश्वरः॥ १५॥ आवां जहि नयत्रोर्वी सलिलेन परिसुता॥ न
पिरुवाच॥ तथेत्युक्ता भगवता शंखचक्रागदभता॥ १६॥ कृत्वा चक्रावै विद्वन्नेजव

तो शोसीतयोः॥ स्वमेवासमुत्सन्ना ब्रह्मणा संस्तुता स्वयं॥ १७॥ प्रभावमस्यो देवास्तु भ
यः शृणु वदामि ते॥ १८॥ अति मार्करोड्यपुराणो सावर्णि केमन्वतरे देवी माहुरस्ये मधुके
रुभवधो नाम प्रथमोऽध्यायः॥ १९॥ अपि सुवाच॥ देवा सुत भस्म ह्युदं पुरा मवदशतं पुरा
सहिषे सुतराणामधिपे देवानां च पुरंदरे॥ तत्रासुरैर्महावीर्यैर्देवैः संन्यपराजितं॥ जि
त्याय सकला देवातिद्रोभूना हि सासुरः॥ ततः पराजिता देवाः पक्षयोनिं प्रजापतिं
पुरस्तुता गतास्तत्र यत्र शगरुध्वजौ॥ २०॥ यथा दृशंतयोस्तं ह्यमहिषासुरवैरितं॥ वि
दग्धाः कथयामासुर्देवाभिर्भवविस्तरं॥ २१॥ सूर्यद्राग्यनिलेन्दुनां यमस्य वसरास्य

सप्त

य अन्येषां बाधिकां सख्यमेवाधितिष्ठति ॥ १० ॥ स्वर्गान्तिराकृताः सर्वे ते न देवगणा भुवि
विचरन्ति यथा मर्त्या महिषेण दुःखेन ॥ ११ ॥ एतच्च कथितं सर्वममरा विवेक्षितं ॥ शरणा
य प्रयन्तास्मावधस्तस्य विदित्यताम् ॥ १२ ॥ इत्यंति शंस्य देवानां वयं सिमधुसूदनः ॥ वकार
कोपं शंभुश्च भुक्नुही कुटिलान्नो ॥ १३ ॥ ततोति कोपपूर्णस्पवत्रिणो वदन् नतः ॥ नि
श्चक्राम स हस्तेनोत्थलगाः शंकरस्य च ॥ १४ ॥ अन्येषां चैव देवानां शक्रादीनां शरिरतः ॥ नि
गितं सुमहत्तेजस्तत्रैक्यसमागच्छत ॥ १५ ॥ अतीव तेजसः कुरु ज्वलन्तमिव पर्यतं ॥ दहन्ते स
रस्तत्र ज्वाला व्यापदिगंतं ॥ १६ ॥ अतुलन्त तत्र ते नो जः सर्वदेव शरीरजम् ॥ एकस्यैतदम्

रामः

नारि व्यापलो कत्रयं विवा ॥ १७ ॥ पदभूत्वा भवन्ते ते जस्तेना जायत तन्मुखं ॥ याम्येन साम
बन्धे शावाहवो विहन्ते तेजसा ॥ १८ ॥ सौम्येनस्तनयोर्युग्ममध्यं वैन्दुगवाभवत् ॥ वार
णेन वज्रं धोस्ति तं दस्ते जसा भुवः ॥ १९ ॥ ज्ञानरास्ते जसा पादौ तदंगुल्योर्कं ते जसा ॥ व
नां वकरंगुल्यः को वीर रायनासिका ॥ २० ॥ तस्यास्तु दंता संभूता प्राजापत्येन ते जसा ॥ जप
न त्रितयं जज्ञे तवापावको ते जसा ॥ २१ ॥ भुवो वसंध्ये जस्ते जः अवरागव निलस्य च ॥ अ
न्येषां चैव देवानां संभवस्ते जसा शिवा ॥ २२ ॥ ततः समस्त देवानां तं जौरासि सप्तद्वं ॥ तां
विलोक्य मुदं प्रापुर मरुमहिषादिताः ॥ २३ ॥ यत्नं यत्नादि निष्कृष्य ददौ तस्यै धिना क

धरुः वक्रं वदतवान् दत्तः समुत्पाद्यस्ववक्रतः ॥ २० ॥ शरवः वरुणः सक्तिं ददौ तस्यै हुता
 शतः ॥ मासतो दत्तवोऽप्यं वाराणसेति शेषधी ॥ २१ ॥ वज्रमिन्दुः समुत्पाद्यकुलि शादम
 शधिपः ॥ ददौ तस्यै सहस्राक्षो घण्टा मेरावताङ्गु जार ॥ २२ ॥ कालदंशदा द्युमोदं दंशं शंखा
 पतिर्ददौ ॥ प्रजापतिश्चाक्षमालां ददौ प्रजाकमंडलं ॥ २३ ॥ समस्तो मकरेषु निजरासि
 निवाकरः ॥ कालश्च दत्तवान् कङ्कतस्याश्च मित्रनिर्मलं ॥ २४ ॥ क्षीरोदश्चामलहारमजोरव
 तथां वैरः ॥ कृष्णमणिं तथा दिवं कुण्डलं कटकानिव ॥ २५ ॥ अर्जुनं दं तथा शुभ्रं केयूरं सर्वं वा
 ङ्गु ॥ नूपुरौ दिमलोतद्वज्रे वैष्णवकमनुत्तमम् ॥ २६ ॥ अङ्गुलीयकनत्तानि स

रामुः

मत्तासंगुलीषु व ॥ विश्वकर्मा ददौ तस्यै परशुं चातिनिर्मलं ॥ २७ ॥ अस्त्रारपने कल्प
 शितथा मेघं वदंशनं ॥ अमृतानयं कङ्कामालां शिरस्युरसि वापरे ॥ २८ ॥ अद्ददङ्गुले
 धिस्तस्यै पंकजं चातिशोभनं ॥ हिमवान्का हतं सिंहं रत्नानि विविधा निव ॥ २९ ॥ ददाव
 श्वनं सुरयापानपात्रं धनाधिपः ॥ शेषश्च सर्वनागेशो महामणिं विभूषितम् ॥ ३० ॥ नाग
 हारं ददौ तस्यै धत्तेयः पृथिवीमिमं ॥ अन्यैरपि सुरैर्देवीभ्यः शैलैरप्युधैस्तथा ॥ ३१ ॥ सम्प्रा
 निताननादेन्द्रैः साहसं समुहर्षुः ॥ तस्यानादेन घोरेण हतत्नमापूरितं त्रभः ॥ ३२ ॥ अ
 मायतातिमहताप्रतिशब्दो महानभस्त ॥ बुधुभुः शकलो लोकाः समुद्राश्च वक्रं पिरे ॥ ३३ ॥

सप्त

८

सति

बवालवसुधावेलुः सकलाश्चमहीधराः ॥ अयेति देवाश्च सुदातामवुः सिंहवाहिनी ॥ ३३ ॥ पु
ष्टुर्मुनयश्चैना भक्तिनम्रात्मसुर्नयः ॥ दृष्टासमस्तसंशुद्धं त्रैलोक्यमनरास्यः ॥ ३४ ॥ त
न्नुद्धारिविलसैव्यास्तसमुत्तम्युदायुधाः ॥ आः किमेतदितिकोधादभाष्यमहिषास
रः ॥ ३५ ॥ अभ्यधावतांशश्चमशेषैरसुरैर्वृतः ॥ सददर्शितो देवी व्यापलोकत्रयां त्विषा
३६ ॥ पादाङ्गोत्पन्नतामुवंकिरीटोत्तिरिवितां वरा ॥ क्षोभिताक्षोभपाताला धनुर्न्याति
स्वनेनतां ॥ ३७ ॥ क्षोभुजसहस्रेण समंता व्याप्य संस्थितां ॥ ततः प्रवृत्तेषु द्रुतयो देव
सुतद्विषां ॥ ३८ ॥ शस्त्रास्त्रैर्वहधामुक्तेरुदिषीत दिगंतरं ॥ महिषासुरसेनानींश्चिद्विशुग

रमः

व्योमहासुरः ॥ ३९ ॥ युयुधेवामरश्चास्यैश्वर्यगवलान्वितः ॥ रथानामयुतैः षड्विंशदग्र
व्योमहासुरः ॥ ४० ॥ अयुधता युतानां च सहस्रेण महानुः ॥ पंचाशद्विंश नियुतेरसि
लोमानहासुरः ॥ ४१ ॥ अयुतानां शतैः षड्विंशैश्च लोयुयुधैरेण ॥ शत्रुवाजिसहस्रैः
धैरेनैकैः परिवारितः ॥ ४२ ॥ दृष्टोरथानां को व्यावयुः प्रतस्मिन् न युद्धतः ॥ विदालारव्यायु
तानां पंचाशद्विंशायुतैः ॥ ४३ ॥ युयुधे संयुगे तत्र रथानां परिवारितः ॥ अत्रैव तत्र
पुनश्च रथानां हये रताः ॥ ४४ ॥ युयुधुः संयुगे देव्याः रक्तमहासुराः ॥ कोटि कोटि स
स्त्रैस्तथैव दंतिनां तथा ॥ ४५ ॥ हयानां च दंतैः युद्धतः नाभस्महिषासुरः ॥ तामैरभि

सप्त

९०

शिवालैश्च शक्तिमिर्मशलेस्तथा ॥ ४६ ॥ युयुधुंसं युगे देव्याः खड्गे परसुपदिशैः ॥ केचिच्च
 विविधशक्ति केचिन्नां तत्तथापरे ॥ ४७ ॥ देवीसङ्ग्रहं रंस्तुते तां हंतं प्रवक्तुः ॥ सापि
 र्वीततस्तो निशस्त्रापस्त्राणि वंदितुः ॥ ४८ ॥ लीलयैव प्रविष्टं निजशस्त्रास्त्रविधिनि
 प्रनायस्ताननादेर्दत्ताय मानसुरायेभिः ॥ ४९ ॥ सुमोचासुरदेहेषु रास्त्रा एषा
 लि वंशरी ॥ सोमिकुं धुतशोदेव्यावाहनैरारि ॥ ५० ॥ यत्रासुरसैन्येषु वनेषु वहुता
 साह ॥ निःशस्त्रान्मुमुक्षुषाश्च युध्यमानां रणम्विका ॥ ५१ ॥ तस्य सद्यः संभ्रता गरगाः
 शतसंस्तुतः ॥ प्रयुधंते परशुभिर्भिन्दिवाक्ताशिपदिशैः ॥ ५२ ॥ नाशयंतो सुरगणादे
 वीशक्त्यापसेहिताः ॥ अवाद्यंत पट्टाणां गणः संख्यातं धापरे ॥ ५३ ॥ मृदंगाश्च तथैव

रसः

१०

न्येतस्मिन् देवमं होतुं सवे ॥ ततो देवी त्रिशूलेन गदया शक्तिवृष्टिभिः ॥ ५४ ॥ खड्गादिभिश्च
 शतशो निजं श्वानमहासुरान् ॥ पातयामास वै बात्यान्घटास्वन विमोहितान् ॥ ५५ ॥ अ
 सुरान्भुवि दधौ वव द्रुवान्पानकर्षयत् ॥ केचिद्विधा कृतास्तीक्ष्णोः खड्गपातेस्तथापरे ॥ ५६ ॥
 विधोयितानि पतिनगदया भुवि शेरते ॥ वेमुश्चेक विद्रुधिरं सुशलेन च संहताः ॥ ५७ ॥
 केचिन्निपतिता भूमौ भिन्नाः ॥ शूलेन वक्षसि निरंतराः शरीरेण कृताः केचिद्रूपाजि
 र् ॥ ५८ ॥ सेनाभुकारिणः शतान्मुमुक्षुः शक्ति ॥ केवाविष्टास्वच्छिन्नाश्चिन्नग्रीवास्तथाप
 र ॥ ५९ ॥ शिपुं विधेत्तुरन्येषां सैन्यमध्वे विदारिता ॥ विद्वन्तं जंघास्त्वपरेपेतु रूर्ध्वमहासुरान् ॥

संज्ञः

११

एकवाहसिचरणः केचिदेव्याधिधाकृताः ॥ छिन्नेपि चान्येतिरसिपतिताः पुनरुत्थि
ताः ॥ ६१ ॥ कवंथायुयुधुर्देव्यागृहीतपरमायुधाः ॥ ननु तु श्वापरेतत्र युद्धे तस्य लयाश्चि
ताः ॥ ६२ ॥ कवंथाश्चिन्नेनिरसः खड्गश्च क्लृप्तिपाणयः ॥ तिष्ठतिष्ठति भावंतो देवीम
न्वेमहासुराः ॥ ६३ ॥ पातितैरथनागाश्चैरसुरैश्च वसुंधरा ॥ आगम्यासाभवत्तत्र यत्राभूत्
महारणाः ॥ ६४ ॥ शेरिगौतामहानयः सद्यस्तत्र विसृज्युः ॥ मध्येयासुरैरेव स्यवार
णासुरवाजिनाम् ॥ ६५ ॥ क्षीणैस्तन्महासैन्यमसुराणां तथा विका ॥ निन्येक्षयंय
थावहृष्टाणादाहमहावयं ॥ ६६ ॥ सद्यसिंहो महानादमुत्सृज्युतकेशः ॥ शरीरेभ्याम

संज्ञः

११

६८

६९

राशिगामसुनिवविचीन्यति ॥ देव्यागौश्च ते स्तत्र हतं युद्धं तथा सुरैरुत्थयौथा
मुत्तु उदेकापुष्पदक्षि मोषो दिवि ॥ इति श्री मार्कण्डेयपुराणे सावराणिके मन्व
नरे देवी महात्म महीषासुरसैन्यवधः ॥ २ ॥ अक्षीरुवाच ॥ निहन्ममातंतसेन
मम लोकमहासुरा २ तेनानिश्चक्षुः कोपाद्यो यो यो दत्तथा विकाः ॥ ३ ॥ सदेवी
खर्षेण ववर्ष समरे सुराः ॥ यथा मेरु गीरेभृ गीत्व यदर्थे न तो दः ॥ तस्य क्षि
त्वा ततो देवी लिलेपे वसुरेत्करान् ॥ जघान तुरगान् चानेयनारै चैव वाजी
नां ॥ विद्धदचधनु सद्यो ध्वजं चोति समु दितः ॥ विद्याधे च गात्रे सुदि

प ३

न्नधन्य न मा सुगे ॥ सवित्रधन्यविरथो हताशो हतसारथी अभ्यधावततो दे
 वीषई च मर्धरो सुरः ॥ सिंहमाहृत्य यजेन तीक्ष्णाधारेण मुर्वरिणि ॥ आजघा
 न भुजे सव्ये देवि मप्यती मे गवा न ॥ पुनस्य खड्गो भुजं प्राप्य पकाल नृप नंदनं ॥
 ततो जघ्राह सुले च कोपादरुणलोचन ॥ चीक्षे प्रवततस्तनु भद्रकाल्या महासु
 रा ॥ अजाल्य मानते जो भिरविं वी व मिवां वरात् ॥ दृष्ट्वा तदा पत धूलं देवी भूला म
 मुचतत् ॥ नक्षुलेशतधा तेन नितं सव महासुरा न ॥ हतेन स्मिन् महावीर्ये महि स्वस्य
 वमुपतो ॥ प्राजगाम गजा रुक्मा परस्त्रिंशोर्द नः ॥ सोपि सती भुमो चाथ देवता
 मम्बीका पुते ॥ कंकारा मिहता भू नैपातया मां सनि प्रभा ॥ भया शक्ति निप

गिता दष्टुं क्रोधसमन्वितः ॥ विष्टोपवामरः ॥ शूलं वारैस्तदपि साद्धि नत ॥ रिततः सिं
 हः स मुत्पत्य गजकुंभांतरे स्थितः ॥ बाहुयुद्धेन युयुधतेनोच्चैस्त्रिदशारिणा ॥ ३ ॥ युद्ध
 मानोत तस्मात्तु तस्मान्नागान्महर्गोतो ॥ युयुधाते तिसंख्ये प्रहारे रतिदारुणोः ॥ ४ ॥ त
 तो वेगात् स मुत्पत्य निपत्य वमगारिणा ॥ कारप्रहारेण शिरश्चामरस्य पृथक्कृतं ॥ ५ ॥
 उदग्रश्चरैर्गदेभ्यः शिला दृशादिभिर्हतः ॥ दंतमुष्टितलेनैव करालश्च निपातितः ॥ ६ ॥
 दं देवी कुर्वाण गदापातैश्चूर्णयामास वोद्धत ॥ बाष्पलं भिंदिपालेन वारैस्तान्मेतथा ॥
 धकं ॥ ७ ॥ उग्रस्य मुग्रवीर्यवतथैव वमहारुणं ॥ गिनेत्रावत्रि शूलेन जघान परमेष्ठि

॥ देवदालस्यासिनाकायात्वात्पामासर्वेशिरः दुर्द्धुं दुर्मुखं वो भोजोर्निमित्तमक्षयं
 ॥ १३ ॥ एवं संधी यमारोतु स्वसेनेमहिषासुरः ॥ माहिषाखरूपेण त्रासयामास तान
 गरगात् ॥ १४ ॥ कांश्चित्तु गण्डप्रहारेण खुरक्षेपैस्तथापरान् ॥ लंगुलताडितोश्चान्
 नृशृंगाभ्यां च विदारितान् ॥ १५ ॥ वेगेन कांश्चिदपरान्नादेन भ्रमरोन्मथ ॥ निःश्वा
 सपवनेनान्यान्यात्पामास भूतले ॥ १६ ॥ निपात्य प्रमथार्ताकमभ्यधावत् सोऽसु
 ह ॥ सिंहं हंतुं महोदेव्याः कोपं चक्रे ततो विकारः ॥ १७ ॥ सोऽपि कोपान्महवीर्यः खुरक्षु
 समहीतले ॥ १८ ॥ शृंगाभ्यां पर्वतानुच्चोश्चिक्षेप यननाद्व ॥ १९ ॥ वेगभ्रमराविधुस्मा

महीतस्य व्यशीर्यत ॥ लंगुलेनाहतश्चाग्निः स्त्रावयामास सर्वतः ॥ २० ॥ धुतशृंगविमि
 नश्च खुराखुराङ्गयुर्धनाः ॥ २१ ॥ श्वासानिलास्ताः शतशो निपेतुर्न भरो बला ॥ २२ ॥
 इति क्रोधसमाध्मातमापतंतस्महासुरं ॥ २३ ॥ दृष्ट्वा सावेडिका कोपं तद्वधापतदाकोरेत्
 ॥ २४ ॥ साक्षिस्वातस्य वैपाद्यांतं ववेधमहासुरं तत्पाजमाहिं रूपं सोऽपि वद्रे महाम
 धो ॥ २५ ॥ ततः सिंहो भवत्सद्यो यावत्तस्याविकात्रिरः ॥ २६ ॥ छिनत्ति तावत्पुरुषः खुरापलि
 रद्वयत ॥ २७ ॥ ततस्त्वांशुपुरुषदेवी विच्छेदसायकैः ॥ २८ ॥ तं खुरावर्माणासाईततः सो भू
 त्महागज ॥ २९ ॥ कोरेण वनहं सिंहं तं वकर्षय गजैः ॥ ३० ॥ कर्षतस्तत्कारं देवी खुरेन नि

रंकुततः॥३॥ ततो महासुरेभ्यो माहिषं वपुः स्थितगतैव शोभयामास त्रैलोक्यं
 सवरावणं॥३॥ ततः क्रुद्धजगन्माता वंडिका पानमुत्तमं॥ पयोपुनः पुनश्चैव जलं
 साहसालोचना॥३॥ ननर्द वासुरः सोऽपि वलवीर्यमदोद्धतः॥ विचारणभ्यां वविक्षे
 पवंडिकां प्रतिभ्रूयत॥३॥ सावतान्प्रहितास्तेन यस्यांति त्रिरात्कोरैः॥ उवाच
 तं मेदोद्धतमुखरागाकुलाक्षं॥३॥ देव्युवाच॥ गर्जगर्जक्षरां मूढमधुयावत्पिवा
 म्पहा॥ मया त्वयि हते त्रैवर्गिष्वात्मा शुदेवताः॥३॥ ऋषिरुवाच॥ एवमुक्त्वा समु
 त्पत्य सांख्यतं महासुरं॥ पादेनाक्रम्य कंठेन शलेनैनमताडयत्॥३॥ ततः तौ

विषदाक्रांतस्तथानिजमुखान्ततः॥ अर्द्धनिष्क्रांत एवातिदेव्या वीर्येण संवृतः॥३॥ अर्द्ध
 निष्क्रांत एवासौ पुद्गमानो महासुरः॥ तथामहासिनो देव्या त्रिराश्रित्वा निपातितः॥
 ३॥ ततो हाहा हृतं सर्वदैत्यसैन्यं नान्नातत॥ प्रहर्षवपं जगमुः सकला देवता गताः
 ॥३॥ तुष्टुवुस्तु सुदेवी सहदिव्यैर्महर्षिभिः॥ जगुर्गधर्वपतये न नतु श्यासुरो
 गराः॥३॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्तिके मन्वन्तरे देवी महात्म्या महासुराव
 धः॥३॥ ऋषिरुवाच॥ राक्रादयः सुरगणानि हतेति वीर्येण सिंदुरात्मनि सुराविवले
 च देव्या॥ तौ तुष्टुवुः प्रणतिनम्र त्रिराधरां सावर्गिभिः प्रहर्षपुलको जगदासदहाः॥३॥
 व्यापयातदमिदे जगदात्मशक्त्यातिः शेषदेवगणशक्तिसमूहमर्त्या॥ तामं विष्णो मरिचि

सप्र.

१५

लदेवमहर्षिपुत्र्यां भक्त्या न तास्म विदधातु शुभा निसाना ^{शेष} स्याः प्रभावमतुलं
भगवानननो अज्ञा हरश्च न हिवक्तुमलं बलं व ^१ सायं डिका रिवल जगत्परिषा
लनायनाया यवा शुभमयस्य मती कोरे तु ^२ या श्रीः स्वयं सुलुतिनां भवने च त
श्रीः पापानां कृतधियां हृदयेषु बुद्धिः ^३ अद्रुसतां कुलजनप्रभवस्य लज्जातां
तां न तास्म परिपालयेद विविश्वं ^४ विं वरां यामतवरूपमविं त्यमेतत्किं च ^५
वीर्यमसुरक्षयकारिभरि ^६ किं वा ह्वेषु चरितानि तवा तिया निसर्वेषु देवसु दे
वगणा दिक्केषु ^७ हेतुः समस्त जगतां त्रिगुणपि देवैर्न ज्ञायसे हरिहरादिविरप्प

समः

१५

परा ^८ सर्वा अयारिवलमिदं जगदं च भूतमव्याकृता हियरमा प्रकृतिस्त्वमाद्या ^९ प
स्याः समस्त सुरता समुदीरणे न तत्सिं प्रयातिसकलेषु मखेषु देवि ^{१०} स्वाहा शिवे वि
हगणास्पयत्प्रे हेतुस्त्वाय सेत्वमत एव ज्ञानैः स्वधाय ^{११} यामुक्तिहेतुर विविं त्यमहा
प्रताय अभ्यस्य से सुनियते न्द्रियतत्व सारैः ^{१२} मोक्षार्थिभिर्मुनिभिरस्त समस्त देवैर्वि
द्या सिसा भगवती परमा हि देवि ^{१३} शक्यत्तिका सुविभक्त्यर्प जुषा निधान मुद्रित्य
म्य पदपाद वतां वसान्ता ^{१४} देवि नृपी भगवती भवभावनाय वार्ता व सर्व जगतां प

सप्र
१६

रमात्रिहंत्री॥६॥ मेधासिंदेविविदिताखिलत्रासारादुर्गासिदुर्गभवसागरनौरसंगा
श्रीः कैटभारिहृदयेकरुताधिवासागौरत्वमेवशशिमेतिरुतप्रतिष्ठा॥७॥ ईष
सहासममलेपरिपरीचंद्रविंबानुकारिकनकोत्तमकांति कांतं॥ असद्रुतप्ररुत
माप्तरुपातथापिवक्त्रं विलोक्यसहसामहिषासुरेणा॥१॥ दृष्ट्वा मुदेविकुपितं भ्रुकुण्ठो
करालमुद्यच्छां कसदत्राहवियन्नसद्यः॥ प्राणान्मुमोवमहिषस्तदतीववित्रंके
जीव्यतेहिकुपितातकदर्शनेन॥२॥ देविप्रसीदपरमाभवती भवायसद्यो विनाश
यसिकोपवतीकुलानि॥ विज्ञातमेतदधुनैवयदसमेतनीतंवलंसुविलेमहिषासुर

तमः
१६

स्या॥१॥ तेसंभताज्ञमपेक्षुधनानितेषांतेषांयशंसिनचसीदतिधर्मवर्गस्य॥ धन्यास
स्वनिभतासजभत्यदाशयेषांसदाभ्युदयदभवतीप्रसन्ना॥३॥ धर्म्याशिंदेवि
सकलानिसदेवकर्मारण्यत्याद्यतः प्रतिदिनंसुहृतीकरोति॥ स्वर्गप्रयातिवततोभ
वतीप्रसादाह्नाकत्रयेपिफलदाननदेवितेन॥४॥ दुर्गेस्मृताहरसिभीतिमत्रो
षजंतोः स्वस्थैः स्मृतामतिमतीवशुभांददसि॥ दारिद्र्यदुःखभयहारिणिकान्तद
न्यासर्वायकारकराणायसदाईविता॥५॥ एभिर्हर्तैजगदुपेतिसुरवंतयेतेकु
र्वंतुनामनरकायविरयपापं॥ संग्राममत्युमधिगम्यदिवंप्रयानुमत्येतिन्नम

हिता न्विति हंसिदेवि ॥ १७ ॥ दृष्ट्वैव किं न भवती प्रकरोति भस्म सर्वा सुरा नैरिषु यत्सु
 लोपि शस्त्रं ॥ लोकान्प्रयान्ति रिषोऽपि हि शस्त्रं यत्ता इत्थं मतिर्भवति ते च पिबेति
 साध्वी ॥ १८ ॥ खड्गप्रभानिकरविस्फुरणोस्तथोग्रैः शस्त्राग्रकान्तिनिवहेन दृष्टो
 सुराणां ॥ यन्नागता विलयमं शुभदिंदुस्वरङ्गयोग्यान्तनंतवदिलोकयतां तदेतत्
 ॥ १९ ॥ दुर्जनश्च न शमनंतवदे विन्नीतं रूपं तथैतदविविं त्यमतुल्यमन्यैः ॥ वीर्यं वहं
 तद्वत्तदेव पराक्रमाराणो वैरिषु पिप्रकटितैव दया त्वमेह्यं ॥ २० ॥ केनोपमा भवतु
 तेषु पराक्रमस्य रूपं वज्रा नुभयकार्यतिहारिकुत्र ॥ यित्ते रुपा समरनिष्ठुत्त

वदद्वा त्वये वदे विवरे भुवनत्रये पि ॥ २१ ॥ त्रैलोक्यमेतदखिलं रिपुनाशने न त्रातं
 तथा समरमूर्ध्निते पि हत्वा ॥ नीता दिवं रिपुगण भयमप्यपास्तमस्माकमुन्म
 दसुरारिभवं नमस्ते ॥ २२ ॥ शूलैः न पाहि नो देवि पाहि खड्गे न वां विके ॥ घटा स्वनेन
 पाहि वा पश्यानिः स्वनेन य ॥ २३ ॥ प्राञ्च्यं रक्ष प्रतीच्यां व वं डिके रक्ष दक्षिणे ॥ भ्राम
 रोगनाम शूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥ २४ ॥ सौम्या निया निरुपाणि त्रैलोक्ये विव
 रंति ते ॥ यानि वा त्वर्थघोराणि तैरक्षास्मांस्तथा भुवं ॥ २५ ॥ खड्गशूलगदाहीनिया
 निवास्त्राणि तैर्विके ॥ करप ह्मवसंगी नितैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥ २६ ॥ नमस्तिरुवाच ॥

तत्र.

१८

बंस्त तासुरैर्दिव्यैः कुशुभैश्च नोद्वेः ॥ अर्चिनाजगतां धात्री तथा गंधानु
 लेपनैः ॥ २७ ॥ भक्त्या समं सैः सिद्धौ दिव्यैर्धर्मैस्तु धृतिता ॥ ब्राह्मणसादसुमुखी
 समस्ताम्रणा तानुशत ॥ २८ ॥ देवुवाच ॥ त्रिपातां त्रिदशाः सर्वयदस्मन्नाभिर्वाहित
 ॥ देवुवाच ॥ भगवत्पादतंसर्वन किं विदवशिष्यते ॥ २९ ॥ यदयं निहतः शत्रु
 स्माकमहिषासुरः ॥ यदिवापि वेदेयस्त्वया स्माकमहे श्वरि ॥ ३० ॥ संसृता सं
 स्मृता त्वं नो हिंसेथाः परमापदः ॥ यश्च तत्सर्वं परेभिरत्वांस्तोष्यत्पुनस्तानने ॥
 ३१ ॥ अस्मिन् विना हि विभवे धनदाय दिसंपदा ॥ वृद्धये सत्प्रसन्ना त्वं भवेथाः सर्व

रमः

१८

॥ अर्चिनाजगतां धात्री तथा गंधानु
 लेपनैः ॥ २७ ॥ भक्त्या समं सैः सिद्धौ दिव्यैर्धर्मैस्तु धृतिता ॥ ब्राह्मणसादसुमुखी

ॐ अस्तु श्री लक्ष्मी लोचनं वसुधैव कुटुम्बकम् ॥ अर्चिनाजगतां धात्री तथा गंधानु
 लेपनैः ॥ २७ ॥ भक्त्या समं सैः सिद्धौ दिव्यैर्धर्मैस्तु धृतिता ॥ ब्राह्मणसादसुमुखी
 समस्ताम्रणा तानुशत ॥ २८ ॥ देवुवाच ॥ त्रिपातां त्रिदशाः सर्वयदस्मन्नाभिर्वाहित
 ॥ देवुवाच ॥ भगवत्पादतंसर्वन किं विदवशिष्यते ॥ २९ ॥ यदयं निहतः शत्रु
 स्माकमहिषासुरः ॥ यदिवापि वेदेयस्त्वया स्माकमहे श्वरि ॥ ३० ॥ संसृता सं
 स्मृता त्वं नो हिंसेथाः परमापदः ॥ यश्च तत्सर्वं परेभिरत्वांस्तोष्यत्पुनस्तानने ॥
 ३१ ॥ अस्मिन् विना हि विभवे धनदाय दिसंपदा ॥ वृद्धये सत्प्रसन्ना त्वं भवेथाः सर्व

श्रीमद्योगेश्वरिण्यो ॥ अर्चिनाजगतां धात्री तथा गंधानु
 लेपनैः ॥ २७ ॥ भक्त्या समं सैः सिद्धौ दिव्यैर्धर्मैस्तु धृतिता ॥ ब्राह्मणसादसुमुखी

यात॥ शोतावेवस्यतांतच्छधिकारं जथैन्द्रवं॥ कौवेरमथयाम्यं च चक्रोते वरुण
 स्यव॥ शोतावेवयवनं द्विंशचक्रतुर्वहिकर्म च॥ ततो देवा विनिर्भूता भृशराज्याः प
 राजिताः॥ शूनाधिकारलिदशास्ताभ्यां सर्वनिराकृताः॥ महसुराभ्यां तान् देवी
 संस्मृत्य परजितां॥ ४॥ तथा स्माकं वरे दत्त यथापस्तु स्मृता खिलः॥ भवतां नो
 यिष्यामि तत्क्षणात्परापदः॥ ५॥ इति कृत्वा मतिं देवा इमं वंते न गच्छन्॥ अगमुस्त
 ततो देवी विष्णुमायां प्रतुष्टुवुः॥ ६॥ देवा उवुः॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं
 नमः॥ नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणतास्ततां॥ ७॥ ऐ नमो नित्यायै गौर्यै

धात्रे नमो नमः॥ योत्नायै चेन्दुपिण्यै सुखायै सततं नमः॥ ८॥ कल्याण्यै प्रणता
 रद्वै सिधे कर्मो नमो नमः॥ नैत्रस्यै भृशतां लक्ष्म्यै सर्वाण्यै तेन नमो नमः॥ ९॥ दुर्गा
 ये दुर्गपारायै सारायै सर्वकारिण्यै॥ रव्यात्यै तथैव हृत्तायै चन्द्रायै सततं नमः
 ॥ १०॥ अतिशोभ्यां तिरोद्रायै नमस्तस्यै नमो नमः॥ नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै
 नमो नमः॥ ११॥ या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै
 नमस्तस्यै नमो नमः॥ १२॥ या देवी सर्वभूतेषु चेतनेषु भिधीयते॥ नमस्तस्यै नमस्त
 स्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ १३॥ या देवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता॥ नमस्तस्यै नम
 स्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ १४॥ या देवी सर्वभूतेषु निद्रारूपेण संस्थिता॥ नमस्तस्यै

ता॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ ३० ॥ या देवी सर्वभूतेषु मातृरूपेण संस्थिता॥
 नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ ३१ ॥ या देवी सर्वभूतेषु भ्रातरि रूपेण संस्थिता॥
 नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ ३२ ॥ इन्द्रियाणां मधिष्ठात्री भूतानां कारिणी
 तेषु या॥ भूतेषु सततं तस्यै व्याप्तिं देव्यै नमो नमः॥ ३३ ॥ वित्तिरूपेण या दुःखमेतच्छाप्य
 स्थिता जगतां नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः॥ ३४ ॥ कृताः सुरैः
 सर्वमभीष्टं प्राप्ता तथा सुरैर्देवादिनेषु सेविता॥ करोतु सातः सुभक्तु
 रीश्वरी शुभानि भद्राणि भित्तु चापहः॥ ३५ ॥ या सांप्रतं चोद्धृतं देवताप

तैस्माभिरिष्टा च सुरैर्नमस्यते॥ या च सृजता तस्मात्सर्वं हंति नः सर्वा यदेव भक्तिविनम्र
 मूर्तिभिः॥ ३६ ॥ अविस्त्वा एव सा वा दियुक्तानां देवानां तत्र पावती॥ स्नातुमभ्यास्यै
 तां येनान् व्यानपनंदन॥ ३७ ॥ सा ब्रवीता सुरासुभर्तुषु वदितुं यत्तत्र का॥ शरीरकोष
 तस्याः समुद्रा ब्रवीच्छ्रुत्वा॥ ३८ ॥ स्नानं ममेतत्क्रियते शुभं देव निराकृतैः॥ देवैः
 समेतैः समरे निशुभेन पराजितैः॥ ३९ ॥ शरीरकोषाद्यनस्याः पार्वत्यानिःसृतां विकार
 कोशिकीति समस्तं पुतला लोकेषु गीयते॥ ४० ॥ तस्यां विनिर्गता या तुल्यहना भूत्वा
 पि पार्वती॥ कालिकेति सत्ता रूपा हिमाचलक्षता श्रया॥ ४१ ॥ ततो विकीर्णं रूपं

सप्त
२२

विभ्राणं सुमनो हरं ॥ ददर्श वरुणमुखांश्च भूषोऽंभनिः ॥ ४३ ॥ ताभ्यां शुभा
यवारब्धा ता अतीव सुमनो हर ॥ काष्ठास्ते स्त्रीमहा राजभासयंती हिमायला ॥ ४४ ॥
३ ॥ नेवता दृक् विद्रुपं दृष्टं केन विद्रुपं मे ॥ शायता काष्ठा सौंदर्यो गच्छता वासुरेष्व
रा ॥ ४४ ॥ स्त्रीरत्नमतिर्यावर्गी द्योतयंती दिशस्त्रिधा ॥ सा तु तिष्ठति देव्येन्दुतो भवोऽ
धुमहति ॥ ४५ ॥ पानिरत्नानि मरायो गता आदि निषे प्रभो ॥ तैल्लोकोत्तु समस्तानि
सांप्रतं भांति ते गो ॥ ४६ ॥ ऐरावतः समानीतो गजराजं पुरंदरात् ॥ पारिजाततल्लव्या
यंतथैवोच्चैः प्रवाह्यः ॥ ४७ ॥ विमानं हंससंयुक्तं मेतर्हितं गंगे ॥ रत्नभूतमिहानीतं
हति

सप्त
२२

पदासीं द्वेधसोऽनुते ॥ ४८ ॥ निधिरेव महापद्मः समानीतो धने श्वरात् ॥ किं नल्कि
नीददौ वा द्विमांसा सप्तानपंकजाम् ॥ ४९ ॥ द्रुवंते वारुणो गोहे को वनं आवितिष्ठ
ति ॥ तथायं संपदनवरेण्यः पुरासीत्प्रजापते ॥ ५० ॥ मृत्योस्तत्क्रांतिदाना मत्रा कि
रीश त्वया हता ॥ पाशः सलिलराजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे ॥ ५१ ॥ निःशुंभस्या द्विजा
ताश्च समस्तारत्नजातयः ॥ बह्विपि देदे तु भ्यमग्निर्देवैर्ववाससी ॥ ५२ ॥ एतदे
त्येन्द्रत्नानि समस्तान्या हतानि ते ॥ स्त्रीरत्नमेवाकल्याणी त्वया कसमान् न ग
ह्यते ॥ ५३ ॥ क्षणिरुवाच ॥ निःशुंभेति वयः शुंभः सतदा वरुणमुखाऽयो ॥ प्रेषयामास

सप्त

२३

सुग्रीवंदूतं देव्यामहासुरं ^{१४३} ५४ इति वेति यवक्तव्या सा गत्वा वचनान्मम यथा
वाभ्येति संप्रीत्या तथाकार्यं त्वया लघु ^{१४४} ५५ सतत्र गत्वा यत्रासे शैलो देवेति
शोभने ^{१४५} सा देवी तां ततः प्राह श्लांमधुर्या गिरा ^{१४६} ५६ दूत उवाच ^{१४७} देवदेवैः
हं भूमे लोके परमेश्वरः ^{१४८} ५७ दूतो हं प्रेषितस्तेन त्वत्सकारा मिहागतः ^{१४९} ५८
आहताशुः सर्वासु यः सदा देवयोनिषु ^{१५०} निर्जितारिवलं देवपारिः स यदा हृष्टः
षत ^{१५१} ५९ मम त्रैलोक्यमरिवलं मम देवा वसानुजाः ^{१५२} यशभागान् सर्वानु
पक्षा मिपथक्यथक्य ^{१५३} ६० त्रैलोक्ये वराला निमम वरणा न्यशेषतः ^{१५४} तथैव न

सप्त

२३

४२

जरत्नानि हत्वा देवेन्द्रा हनं ^{१५५} ६१ क्षीरोदमथ नो दूतमश्वत्थं ममामरैः ^{१५६} ६२ अत्रैः श्रव
ससं शतं तु प्रणिपत्य समर्पितं ^{१५७} ६३ यानि बान्पानि देवेषु गंधर्वेषु रेणुषु ^{१५८} रत्नभूता
भूतानि तानि मय्येव शोभने ^{१५९} ६४ स्त्रीरत्नभूतां त्वां देविलोके मत्पाम देवयं ^{१६०} सा त्व
मस्मानुपागच्छ यत्नो रत्नभूतो वयं ^{१६१} ६५ मां वाममानुजं वापि निशुं भूमुरुत्क्रान्तं ^{१६२} भज
त्वं देवलापां गिरत्नभूता सिवैयतः ^{१६३} ६६ परमेश्वर्यमतुलं प्राप्स्यसि मत्परिग्रहात् ^{१६४} एत
दुज्जा समालो अमत्परिग्रहात् त्रज ^{१६५} ६७ त्रिभुवाव ^{१६६} ६८ सुक्तासां तदा देवी गंधीरांतः सि
ता तंगौ ^{१६७} ६९ दुर्गा भगवती भद्रा क्ये देधार्यते जगत् ^{१६८} ७० देव्युवाच ^{१६९} सत्यमुक्तं त्वयानात्र मिथ

१९

सप्त

२४

किं विलयोदितं त्रैलोक्याधिपतिः शुभोनिशुभश्चापितादृशः ॥ ११८ ॥ किन्त्वत्र
वत्प्रतिज्ञातं मिथ्यातत्क्रियते कथम् ॥ अयतामल्पबुद्धित्वात्प्रतिज्ञाया कृता
पुरा ॥ ११९ ॥ योना जयतिसंग्रामे योमेदं योपोहति ॥ योमेप्रतिक्लोलोके स मे भर्ता
भविष्यति ॥ १२० ॥ तय गच्छतु शुभोन्नतिशुभो वामहासुर ॥ मोक्षित्वा किं विरेणान्न
रिगृह्णतु मे लघु ॥ १२१ ॥ दत्त उवाच ॥ अवलिप्तासि मे वलं देवि ब्रूहि ममाग्रतः त्रैलो
क्यैकः पुमास्ति धेदये शुभनिशुभयोः ॥ १२२ ॥ अन्येषामपि दैत्यानां सर्वे देवान् वै युधि
ष्ठितिसन्मुखे देवि किं पुनस्त्रीत्वमेकि का ॥ १२३ ॥ हृदाद्याः सकला देवास्तस्युर्ध्वं

२४

न संयुगे ॥ शुभादीनां कथं तेषां स्त्रिपुयात्पसिसन्मुखम् ॥ १२४ ॥ सा त्वंगदुर्मये वीक्षाया
श्वं शुभनिशुभयोः ॥ केशाकर्षणं निद्रुतगौरवामागमिष्यति ॥ १२५ ॥ देव्युवाच ॥ एव
मेतद्वली शुभोनिशुभश्चातिवीर्यवान् ॥ किं करोमि प्रतिज्ञामेयदनालो वित्तापु
॥ १२६ ॥ सा त्वंगदुर्मये वीक्ष्येदे तत्सर्वमादत्त ॥ तदा वदस्व सुरेन्द्राय सवयुक्तं करो
तु यत् ॥ १२७ ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये देव्या दूत
संवादः ॥ ॥ अषिस्त्वाव ॥ इत्याकर्ण्य वदो देव्याः सदूतो सर्वपरितः ॥ समावृष्टसमा
गत्य देत्यराजाय विस्तारत ॥ तस्य दूतस्य तच्छक्यमाकर्ण्य सुरादृततः ॥ तत्रोद्य

सप्त

२५

प्राह देत्यानामधिपं धूम्रलोचनं ॥ २ ॥ हे धूम्रलोचना शुभं स्वैरेन्यपरिवारितः ॥ तामा
 नयवलादुष्टं केशाकर्षणविह्वलं ॥ ३ ॥ तत्परित्राणादः कश्चिद्यदिवो निष्ठते परः
 सहजं यो मंगलापि यश्चो गंधर्व एव वा ॥ ४ ॥ अकिंवाव ॥ तेनाज्ञातस्ततः शीघ्रं सदै
 मो धूम्रलोचनः ॥ ५ ॥ ततः षष्ठ्या सहस्राणामपुराणां दुर्तय यो ॥ ६ ॥ सदृष्टा तां ततो देवै
 तुहिना चलनसंस्थिताम् ॥ ७ ॥ गगादोयैः प्रयासि तिमूलं शुंभनि शुंभयोः ॥ ८ ॥ भवेत्सीत्य
 च भवति मद्भर्तारमुपैष्यति ॥ ततो वलान्नयाम्येष केशाकर्षणविह्वलं ॥ ९ ॥ देवुवा
 च ॥ देवेष्वरेण प्रहृतो वलवान्वलसंघृतः ॥ वलान्नयति मामेव ततः किं ते करो

सप्त

२५

म्यहं ॥ १० ॥ अपिस्त्वाव ॥ इत्युक्तः सोभ्यधावनामसुरे धूम्रलोचनः ॥ हं करौरेव ते भस्म
 सावकारं विकाततः ॥ ११ ॥ अथ क्रुद्धं महं सैन्यमसुराणां तयां विका ॥ ववर्ष शायं के स्ती
 क्षोस्तथाशक्तिपस्वधैः ॥ १२ ॥ ततो धूम्रसटः कोपात्सुखानां देसु भैरवम् ॥ वपात
 सुरैः सनायां सिंहो देव्याः स्ववाहनः ॥ १३ ॥ कांश्चिन्नाकरप्रहारेण देत्यानां सैन्यं नवा वशन
 आक्रांत्वा वाधरेणाभ्यानजघान समहसुरान् ॥ १४ ॥ कैषां वित्पाटयाभासतरेवैः
 कोष्ठा निकेशरी ॥ तथा तलप्रहारेण शिखिं स हतवान् यथक् ॥ १५ ॥ विह्वलं वाहुरा
 सः कृतास्तेन तथापरे ॥ पयो वरधिरेको एगदन्मेषां धुतं केशरः ॥ १६ ॥ क्षणेन तच्छलं स

सप्त.
२६

वशयं नीतमहात्मना तेन केनारिणो देव्या बाहनेनाति कोपिना ॥ १५ ॥ शुक्ला तमसु
रं देव्या निहतं धर्मलोचनं ॥ चलं वशयितं कृतं देवी केनारिण ततः ॥ १६ ॥ युकोप
देसाधिपतिः शंभः प्रस्फुरिता धरः ॥ आज्ञापयामास वतौ वरदमुण्डो महासुरो
॥ १७ ॥ हे वरद हे मुण्ड वलैर्बहुलैः परिवारितौ ॥ तत्र गच्छत गत्वा वत्सासमानीयतां लघु
॥ १८ ॥ केनोष्ठाक्षय्यवध्वा वायुदिवः संशयो युधि ॥ तदा शोषायुधैः सर्वैस्तुरैर्विति
हृत्य तां ॥ १९ ॥ तस्यां हतायां वृष्टायां सिंहो वविति पातिते ॥ शीघ्रता गम्यतां वध्वा
गृहीत्वा तामथा विकां ॥ २० ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णि के मन्वन्तरे देवीमहा

सप्तः

२६

त्मे धर्मलोचनवधः ॥ २० ॥ अपित्वा वा ॥ आज्ञाप्तास्तु ततो देव्या श्वरादमुण्डपुरोगमाः ॥
वतुं रंगवलोपेता ययुरभ्युद्यता युधाः ॥ २१ ॥ ददुःशततो देवी मीषासां व्यवस्थितां ॥ ति
हस्योपरिशोलेन्दुशृंगैर्महत्तिकां वने ॥ २२ ॥ ते दृष्ट्वा तं समादातुमुद्यमं वक्रस्यता ॥ आ
रुह्य वापात्रिधरास्तथान्येतस्मिन्पगाः ॥ २३ ॥ ततः कोपं चकारोच्चैर्विकातानरिभ्यः ॥
कोपेन वास्यावदनं मसीवर्गमभ्युत्तदा ॥ २४ ॥ भुक्नुवो कुटिला तस्या ललाटफलका
दुतं ॥ काली करलवदना विनिष्क्रान्ता त्रिपाशिनी ॥ २५ ॥ विवित्रवदङ्गधरानरमा
ना विभूषणा ॥ द्विविधमपरीधाता शुक्लमांसातिभैरवा ॥ २६ ॥ अतिविस्तारवदना त्रि

सप्त

१३

हाललनभीषणा॥ निमग्नारक्तनयनानादापूरितदिशुवा॥ १३॥ सावेगेनाभिपतिता
घातयेतिमहासुरान्॥ सेन्येतत्रसुरारिणामभक्षयततद्वलं॥ १४॥ पार्श्विग्राहं कुशग्रा
हीयोधधंटासमन्वितान्॥ समादायेकहस्तेनमुरेवविक्षेपवारणान्॥ १५॥ तथैवयो
द्धुरोगैरथंसारथिनासह॥ निक्षिप्यवक्त्रेदशनेनैश्वर्ययत्यतिभैरवम्॥ १६॥ एवंजग्रा
हकेशेषुग्रीवायामथवापं॥ पादेनाक्रम्यवैवान्यमुरसान्यमपोधयत्॥ १७॥ तेर्मुक्ता
निवशास्त्राणिमहास्त्राणिताथासुरैः॥ मुरेवनजग्राहसुपादशनेनैर्मथितान्यपि
॥ १८॥ वलिनांतद्वलंसर्वमसुराणामहात्मना॥ समर्दाभक्षयज्ञान्यानन्याप्यता

रामः

३

डयन्तथा॥ १३॥ असिनानिरुताकेविकेयिरवद्वंगताडिता॥ जमुर्विनाशमसुरांदता
ग्राभिहतास्तथा॥ १४॥ क्षणेनतद्वलंसर्वमसुराणां निपातितम्॥ दृष्ट्वाब्बरोडोभिदुष्ट
वतांकालीमतिभीषणम्॥ १५॥ शरवैर्बर्भहभीमैर्भीमाक्षीतामहासुरः॥ हृदयामास
वक्त्रेभ्यमुगजक्षिपैःसहस्रशः॥ १६॥ तानिवक्रारण्यनेकानिविशमानानितनमुरं॥ व
भुर्यथार्कविंकानिसुबहूनिघेतोदं॥ १७॥ ततोऽहोहितिस्त्वाभीमभैरवनादिनी॥ का
लीकरालवक्त्रांतर्दुर्दशदशानोऽप्यता॥ १८॥ उत्थायवमहासिंहं देवीवएतमध्वित
श्रुत्वावास्यकेशेषुत्रिरस्तेनासिताद्धिनम्॥ १९॥ अथमुण्डोभ्यधावतांदृष्ट्वावणं

सप्त

२८

निपातितं तमप्यपातयद्भौसारवद्गमिहंतं हवा ॥ २२ ॥ हतशेषततः सैन्यं दृष्ट्वा चंडं नि
 पातितं ॥ मुरांडं वसुमहावीर्यं दिशो भेजे भयातुरं ॥ २३ ॥ शिरश्चंडस्य काली वगृहीत्वा
 मुंडं मेव च ॥ ग्राह्यं चंडादहसमि श्रमभ्येत्य चंडिकां ॥ २४ ॥ मया तवात्रोपहृतो वरुणमु
 रारो महापथ ॥ युद्धयज्ञे स्वयं शुभं नि शुभं च हनिष्यसि ॥ २५ ॥ अभिरुवाच ॥ तावानीतो
 ततो दृष्ट्वा चंडं मुरारो महासुरैः ॥ उवाच काली कल्पारणि तल्लितं चंडिका वचः ॥ २६ ॥ यस्मा
 चंडं वसुमुरांडं वगृहीत्वा त्वसुखागता ॥ वामुरेदितितो लोके कथातो देवि भविष्यसि ॥ २७ ॥ इ
 ति मार्केण्डेयपुराणे सावर्णि के मन्वन्ते देवी माहात्म्ये वरुणमुण्डवधः ॥ १ ॥ अभिरुवाच ॥

सप्त

२९

वरुणमुण्डवधे देव्ये मुरांडव विनिपातिते ॥ बहुलेषु वंसे न्येषु क्षयिते च सुरेश्वरः ॥ १ ॥ ततः
 कोयपराधीनवेताः शुभः प्राप्तायवान् ॥ उद्योगं सर्वसैन्यानां देव्यानामादिदेसह ॥ २ ॥ अथ
 सर्ववर्त्ते देव्याः षड्भीतिरुदायुधाः ॥ कंबुना वतुरः शीतिनिर्यातुसर्वलेवृताः ॥ ३ ॥ के
 रिबीर्याणि यवानां दसु एतंगकुलानि वै ॥ शतं कुलानि धौमराणां निर्गच्छंतु ममाज्ञ
 या ॥ ४ ॥ कालकां देहं दामौर्याः कालकेयास्तथासुराः ॥ युद्धाय सज्जा निर्गंतु भ्रातृ
 या त्वरिता मम ॥ ५ ॥ इत्याशाप्यासुरपतिः शुभो भैरवशासनः ॥ निर्जगाम महासैन्यस
 हले बहुभिर्वृतः ॥ ६ ॥ ज्ञाता तं चंडिकां दृष्ट्वा तत्सैन्यमतिभीषणं ॥ ज्वास्वने पर्यामा

सप्त
२६

सधरणीगगनांतं॥१॥ततःसिंहोमहानादमतीवकृतवान्प॥घंटास्वनेनतान्ना
दानंविकाबोपचंरुपत॥२॥धनुर्ज्यासिंहघंटातांनादापरितदिष्टुरवा॥निनादेभी
षणोःकालीजिग्येविस्तारितानना॥३॥तन्निमादमुपश्रुत्यदेत्यसैन्यैश्चतुर्दिशं॥दे
वीसिंहस्तथाकालीशरोधैःपरिवारित॥४॥एतस्मिन्नेतरेभूपविनाशायसुरादिषां
॥भयानामसिंहानामतिवीर्यवलान्वितः॥५॥अनेशगुरुविह्वलनांतथेन्द्रस्यवर
क्तयः॥शरिरेभ्योविनिष्कृत्यतद्रूपेष्टुडिकांययुः॥६॥यस्यदेवस्ययद्रूपेयथाभयरा
गहनं॥तच्छेदेवहितकृत्तिरसुरान्योद्धृतययो॥७॥हंसयुक्तेविमानाग्रेसाक्षात्

लमः
२६

त्रकमराडलुः॥आयातात्रहाराःशक्तिर्वस्त्राणीसामिधीयते॥८॥मारेन्द्ररीवषारू
कात्रिफलवरधारिणी॥महाहिवलयाप्राप्तावन्द्रेषाविभ्रषण॥९॥कोमारी
शक्तिहस्तावमयूरवरवाहता॥योद्धुमभ्याययोदेह्यानेविकागुरुहृषिणी॥१०॥त
थैर्वैद्येनवीशक्तिर्गहोपरिसंस्थिता॥शंखचक्रगदाबाहुर्वज्रहस्ताभ्युपाययो
॥११॥पञ्चवारहमतुलंरूपेयाविभ्रतोहरेः॥शक्तिःसाप्याययोतत्रवाराहीविभ्रतीतनुं
॥१२॥नारसिंहीनसिंहस्यविभ्रतीसदृशंवपुः॥प्राप्तातत्रसद्योपदिपन्नक्षत्रसंर
तिः॥१३॥वज्रहस्तातथैवेन्द्रीगजराजोपरिस्थिता॥प्राप्तासहस्रनयनायथाशक्रस्तथै

सप्त
३०

वसा ॥ २५ ॥ तितः परवृत्तस्तुभिरीशानो देवशक्तिभिः ॥ हन्यतामसुराः त्रीधुंममप्रीत्या
हयंडिकाम ॥ २५ ॥ ततो देवीशरीराकुविनिष्क्रांतातिभीषणा ॥ वंडिकाशक्तिरसुग्रा
शिवाशतनिनादिनी ॥ २६ ॥ सायाहध्रुवजदिलमीशानमपरजिता ॥ दूतलंग
छभगवन्पावंशुंभनिशुंभयोः ॥ २७ ॥ ब्रह्मिणुंभंनिशुंभं वदानवावतिगर्वितो
येवान्येदानवास्तत्रपुद्गयस्यस्थिता ॥ २८ ॥ त्रैलोक्यमिन्दुलभतां देवाः संतुह
विभुजः ॥ पूयं प्रयातपातालं यदि जीवितुमिच्छथ ॥ २९ ॥ वलावलेपादध्वजे द्रवतोयु
द्रकाक्षिराः ॥ अहमहृतस्यंतुमस्त्विवाः पिशितेनवः ॥ ३० ॥ यतो नियुक्तो देत्येन

रामः
३०

तया देव्याः शिवश्वयं ॥ शिवदूतीतिलोकेस्मिन्नतः सारव्यातिमागता ॥ ३१ ॥ तेपिभुक्ता
ववो देव्याः सर्वाख्यातं महासुराः ॥ अमर्षापरितान्मुष्यतः कात्यायनीस्थिता ॥ ३२ ॥
ततः प्रथममेवाग्रशक्तिश्चक्षुभिः ॥ ववर्षुस्तुतामर्षास्तो देवीमभरास्यः ॥ ३३ ॥
सायतान्प्रहिता न्वाराणां शूलशक्तिपरस्वधान् ॥ विच्छेदलीलया ध्मातधनुर्मुक्तै
र्महेषुभिः ॥ ३४ ॥ तस्याग्रतस्तथा काली शूलपातविदारितान् ॥ खदुंगयो धितांश्च
रीकुर्वती व्यरत्तदा ॥ ३५ ॥ कमराडलुजलाधोपहतवीर्या नृनोजसः ॥ अस्त्राणि वकरो
छत्रनयेन येन स्मधावति ॥ ३६ ॥ मोहेश्वरी त्रिशूलेन तथा वक्रैरावैरुतवी ॥ दैत्यानि जघा

१५
३१

नकोमारीतथात्राक्त्यातिकोपना ॥ ३३ ॥ ऐन्द्रीकुलित्रापातेनत्रातत्रोदैत्सदानवाः ॥ पेतु
विदारिताः पृथ्वासधिरोचप्रवर्षिणः ॥ ३४ ॥ तुराङ्गप्रहारविध्वस्तादेष्टाग्रक्षतवक्षसः
॥ वराहमूर्त्तान्यपतंश्चक्रेणवविदारिताः ॥ ३५ ॥ नखैर्विदारिताश्चान्यान्मक्षपंतीमहासु
रान् ॥ तारसिंहीवचाराजोनादापर्णादिगोवरा ॥ ३६ ॥ वराहादहसैरसुराः त्रिवदूतभि
दूषिताः ॥ पेतुः पृथिव्यापतिताताश्चखादायसातदा ॥ ३७ ॥ इतिमातृगणकुटुम्बमयं
महासुरान् ॥ दष्टाभ्युपायेविविधैर्नेष्टुर्द्वारिसेनिकाः ॥ ३८ ॥ पलायनपरान्दष्टादैस्तान्मा
तृगणोदितान् ॥ योद्धुमभ्यास्योक्तुंरक्तबीजोमहासुरः ॥ ३९ ॥ एतविंदुर्मदाभमोप

१०मः
३१

तस्यस्पर्शरीरतः समुत्पततिमेदिन्यास्तत्प्रमाणस्तदासुरः ॥ ४० ॥ युयुधेसगदापाणिगिरि
दुशक्त्यामहासुरः ॥ ततश्चेन्द्रीस्ववज्रेणारक्तबीजमताडयत् ॥ ४१ ॥ कुलिशेनाहतस्या
शुब्रसुखावरोरितम् ॥ समुत्तस्थुस्ततोयोधास्तद्व्यास्रत्परक्रमाः ॥ ४२ ॥ यावंतः
पतितास्तस्यशरीरादुक्तविन्दवः ॥ तावंतःपुरुषाजातास्तद्विर्यवत्नविक्रमाः ॥ ४३ ॥
तेवापियुयुधस्तत्रपुरुषारक्तसंभवाः ॥ समंमातृभिरसुग्रेष्वस्त्रपातादिभीषणं ॥ ४४ ॥ पु
नश्चवज्रपातेनक्षतेमस्यत्रिशेयदा ॥ वबाहरक्तंपुरुषास्ततोजातासहस्रशः ॥ ४५ ॥
वैष्णवीसमोचैर्नवकाराभिजघानह ॥ गदयाताडयामासऐन्द्रीतमसुरेश्वरं ॥ ४६ ॥

वैष्णवी वक्र भिन्नस्पर्धिरश्वावसंभवेः॥ सहस्रशो जगच्चासंतत्प्रमारेणैर्महासु
रैः॥४७॥ शक्त्या जघान कोमारी पारही वतथा सिता॥ माहेश्वरी त्रि शस्त्रेन रक्तवीजं
महासुरं॥४८॥ सखा पिगदयोदैत्यः सर्वास्वाहनस्यथ क॥ मातुः कोपसमाविष्टो
रक्तवीजो महासुरः॥४९॥ तस्याहंतस्य बहुधा शक्ति फलादिभिर्भुवि॥ पपात यो वै
रक्तौघस्तं नातच्छत शोसुराः॥५०॥ तैश्चासुरास्तं कंभूतैरसुरैः सकलं जगत्॥ व्या
प्राप्तासीत्ततो देवा भयमाजगमुस्तमं॥५१॥ तां विषमां सुरान्दृष्ट्वा चंडिका प्राह स त्वरा
ऽवाव काली चामुण्डे विस्तारं बदनं कु॥५२॥ मद्यस्त्रपातसंभूतान् रक्त विन्दून् महा

सुरान्॥ रक्त विंदोः प्रतीकत्वं वक्रैरागतैर्न वेगिता॥५३॥ भक्षयंतीं चररोगतदुत्पन्नान्म
हासुरान्॥ स्वमेव क्षयं दैत्यः क्षीणरक्तो गमिष्यति॥५४॥ भक्ष्यमाणस्तथा योगान्
वोत्पत्संति वापरे॥ इत्पुन्कातो ततो देवी प्रलेता भिजघानं॥५५॥ सुरैर्न काली जग
हं रक्तवीजस्य शोणितं॥ ततो सा वा जघानाथ गदया तत्र चंडिकं॥५६॥ तवास्या वेदनं
वक्रैर्गदापातो लिपिकामपि॥ तस्याहंतस्य देहानुबहुसुखावशो शितं॥५७॥ यतस्तत्तत्त
द्वक्रैरावा मुरागाश्चाप्रतीकृतिः॥ सुरैर्न मुजता ये स्यारक्तपातान् महासुरान्॥५८॥ तौ श्वरा
दाथवामुरागा यो पातस्य च शोणितं॥ देवी शस्त्रेन वज्रेण वा रोगैरिति भिर्जहिभिः॥५९॥

जघानरक्तबीजं तं चामुखादीतशेरितं ॥ सपथातमहीपृष्ठे त्रालसंयसमाहृतः ॥
 नीरक्तश्चमहीपात्नरक्तबीजो महासुरः ॥ ततस्ते हर्षमतुलनमवापुस्त्रिदशात्पः
 ॥ ६१ ॥ तेषां मातृगणो जातो ननर्त्ता सुप्रदो द्रुतः ॥ ६२ ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे साव-
 लिके मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये रक्तबीजवधः ॥ रात्रौ वाच ॥ विवित्रमिदमाख्यातं
 भगवन्भवतामम ॥ देव्याश्चरितमाहात्म्ये रक्तबीजवधाश्रितं ॥ १ ॥ भयं चैकाम्यहं शो-
 तुरक्तबीजे निपातिते ॥ वकारं भूभोयत्कर्म निशुंभश्चानिकोपनः ॥ २ ॥ अपि ह वाच ॥ वका-
 रकोपमनुत्तरक्तबीजे निपातिते ॥ शुंभासुरेति शुंभश्च तेष्वन्येषु वारुणे ॥ ३ ॥ इत्यमानं

महासैन्यं विलोक्यामर्षमुद्धरन् ॥ अभ्यधावनिशुंभो घमुराययासुरे सैनया ॥ ४ ॥ तस्या-
 ग्रतस्तथा पृष्ठे पार्श्वयोश्च महसुराः ॥ संदंष्टो ह्यपुनः क्रुद्रहंतुं देवीमुपाययुः ॥ ५ ॥ आज-
 गाम महावीर्यः शुंभोऽपि स्ववर्त्ते वृतः ॥ निहंतुं वंदिकं कोपात्कृत्वा युद्धं तु मातृभिः
 ॥ ६ ॥ ततो युद्धमतीवासीद्देव्याः शुंभनिशुंभयोः ॥ शरवर्षमतीवोग्रं मेघयोऽपि ववर्षतोः ॥
 विदेहदास्तां दुरंस्ताभ्यां विरट्का स्वशरोत्कैरे ॥ ताडयामास बाणेषु त्रालो धैरसुर-
 एवौ ॥ ८ ॥ निशुंभो निद्रितं खड्गवर्मयादाय सुप्रभम् ॥ अताडयन् रद्धिं सिंहं देव्या वा-
 हनमुत्तमं ॥ ९ ॥ ताडिते वारुणे देवी शुरप्रेणा सिमुत्तमं ॥ निशुंभस्य शुं विदेहवर्मव-

काकासंस्थितैः ॥ २२ ॥ शुभेनागत्य यात्रां कृत्वा मुक्ताब्जात्वातिभीषणा ॥ आयांती
 वह्निं कृत्वा भासा निरस्ताम होत्वा ॥ २३ ॥ सिंहनादेन शुभस्य व्यापं लोकत्रयांत
 रं ॥ तिर्घात निस्व नो धोरो जितवान वनीयते ॥ २४ ॥ शुभमुक्ताब्जं नंदी शुभ
 स्तत्पुहितान्तरागत ॥ विद्धेदस्वशरे स्त्रेरातरो य सहस्रशः ॥ २५ ॥ ततः सावंति
 का क्रुद्धा शूलैर्नाभिजघानतं ॥ सतदाभिहता भूमौ मूर्छितो निपपातह ॥ २६ ॥
 ततो निशुभः संप्राप्य वेता नानासक्तकार्मुकः ॥ आजघान शरैर्देवी काली केदारिणी
 तथा ॥ २७ ॥ पुनश्च कृत्वा बाहू नामयुते दनुजेश्वरः ॥ वक्रायुधेन दितिं जग्ध दयामा

सवंडिकां ॥ २८ ॥ ततो भगवती क्रुद्धा दुर्गा दुर्गाति नाशिनी ॥ विद्धेदतानि च कारि
 स्वशरैः सायकांश्चतान् ॥ २९ ॥ ततो निशुभो वगेन गदा माहाय चण्डिकां
 ॥ अभ्यधावत वै हंतुं दैत्यसेनासमावृतः ॥ ३० ॥ तस्यापतत एवाश्रमं दं वि
 ष्णुं चंडिका ॥ खड्गेन शित धारेण सच शूल समादद ॥ ३१ ॥ शूलहंत
 समायांतं निशुभममराद्धनं ॥ हृदि विष्याध शूलैर्न वेगा विद्धेन चरित
 का ॥ ३२ ॥ भिन्नस्य तस्य शूलैर्न हृदयानिःसृता परः ॥ महाबलो महावी
 र्यस्तिष्ठेति पुरुषो वदन् ॥ ३३ ॥ तस्य निष्क्रामतो देवी प्रहस्य स्व नवततः ॥

स.प्र.
३२

रां ६ शखर्वैः शितैः शस्त्रैस्तथास्त्रैश्चैव दारुणैः तयोर्गुह्यमभूत्तु यः सर्वलोकम
पंकरं ७ दिव्यान्यस्त्राणि शतशो मुमुचेयान्यथा विकारं वभंजतानि दैत्येन्द्रस्तत्र
तीघातकर्त्तृभिः ८ मुक्तानितेन चास्त्राणि दिव्यानि परमेश्वरि वभंजलीलयेवोग्रं
कुंकारोच्चारणादिभिः ९ ततः शरशतैर्देविमाच्छादयत्तसोमुरः सापितत्कुपिता
देवि धनुश्चिह्ने देवेषुभिः १० छिन्ने धनुर्विदैत्येन्द्रस्तथा शक्तिमथाददे चिह्ने रणे
विचक्रे रातामप्यस्य करे स्थितां ११ ततः खड्गमुपादाय शतचक्रं च भानुमत भ
भ्यधावत्ततां देवीं दैत्यानामधिपेश्वरः १२ तस्यापतत्त एवाशुरवङ्गचिह्ने दचंडि

रामः
३१

का॥ धनुर्मुक्तेः त्रितैर्वारोऽधर्मवार्ककरामले॥ १३॥ हताः प्वसतदौदैसपिह्नध
न्यापिसारथिः॥ जग्राहमुद्गरंधोरमंविकानिधनोद्यतः॥ १४॥ विंक्षदापततस्तस्य
मुद्गरंनिलितैः शरैः॥ तथापिसोभ्यभावनांमुष्टिमुद्यम्यवेगवान्॥ १५॥ स
मुष्टिं पातयामासहृदयेदैत्यपुंगवः॥ देव्यास्तं चापिसादेवीतलेनोरस्य
ताडयत्॥ १६॥ तलप्रहाराभिहतोनिपपातमहीतले॥ सदैत्यराजः सहस्र
पुनरेवतथोपितः॥ १७॥ उत्पत्यचप्रगृह्योच्चैर्देवीगगनमास्थितः॥ तत्रा
पिसानिराधाराद्युधेतेनचंडिका॥ १८॥ निबुद्धंस्वितहादैत्यश्चरति॥

काचपरस्परं चक्रतुः प्रथमं सिद्धं मुनिविष्मयकारकं ॥ १८ ॥ ततो नित्यं पुं सुविरं कृ-
 त्वा तेनां विकासह ॥ उत्पत्त्य भ्रामयामास विश्वेयधरणी तले ॥ २० ॥ सक्षिप्तो धर-
 णी प्राप्य मुष्टिमुं घन्यवेगितः ॥ अभ्यधावत्त दृष्टात्मा बंडिकानि धने कृया ॥ २१ ॥ तमायां
 तंततो देवी सर्वदेवजनेश्वरं ॥ जगत्पातयामास भित्वा परलेन वक्षसि ॥ २२ ॥ सगता लुः प-
 पातां व्यादेवी परलाग्नविशतः ॥ बालयन्सकलां पृथ्वीं सा द्विद्विषां सपर्वतां ॥ २३ ॥ ता-
 प्रसन्नमखिलं हते तस्मिन् दुर्गमनि ॥ जगत्स्वास्थ्यमतीवापनिर्मलं वा भवंतमः ॥ २४ ॥
 पातमेघाः सोत्काये प्रागा संस्तसमं ययुः ॥ सरितो मार्गवाहित्यस्तथा संस्तत्र

पातिते ॥ ततो देवगणाः सर्वे हर्षं निर्भरमानसाः ॥ वभ्रुर्वाती हते तस्मिन् संधर्वा ललिते जगुः ॥ ३५ ॥
 अवाहयंत येवान्ये नन्दुश्चाप्सरो गणाः ॥ बभ्रुः पराणां स्तथावाता सुप्रभो भद्रिवाकरः ॥ ३६ ॥ जंवे
 लुञ्चाग्नयः शान्ताः शान्तरिजनिनः स्वनाः ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वंतरे देवीमा-
 हात्म्ये शुंभवधोनाम दशमोऽध्यायः ॥ अष्टमोऽध्यायः ॥ देव्या हते तत्र महसुरेन्द्रे सेन्द्रासुरवह्निपुरे ग-
 मास्तां ॥ काल्पायनी तुष्टुवरिणं लंभाद्विक्रान्तिवक्रास्तु विक्राशिताम्नाः ॥ १ ॥
 देवी प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जगते रिवल्लस्य ॥ प्रसीद विष्णुश्चरिषा हि विष्णुत-
 मीश्वरी देवि चराचरस्य ॥ २ ॥ आधारभूता जगत्स्वमेका मही स्वस्वपेरायतः स्थितासि
 अपां स्वरूपस्थिता तया त्वेयं तदा व्याप्यते हतमलं च्यवीर्यं ॥ ३ ॥ त्वं देवि स्त्रीशक्तिरनन्ता

सप्त

३८

वीर्यविश्वस्यदीजंवरसासिमाया॥ सन्तो हितं देविसमस्तमेतत्वेवेप्रयत्ना
भुविमुक्तिहेतुः॥ ४॥ विद्यांसमस्तास्तवदेविभेदास्त्रियः समस्तासकालाजगत्सु
लयेकयापरितमंवेयेतर्कतेस्तुतिस्तवापरापरोक्तिः॥ ५॥ सर्वभूतयद्यदेवीस्वर्ग
मुक्तिप्रदायिनी॥ तंस्तुतास्तुतयेकावा भवंतुपरमोक्तयः॥ ६॥ सर्वस्यबुद्धिरूपे
राजनस्यरुदिसंस्थिते॥ स्वर्गापवर्गदेदेविनारायणिनमोस्तुते॥ ७॥ कलाया
रुदिरूपेणपरिणामप्रदायिनी॥ विश्वस्यापरतोन्मत्तेनारायणिनमोस्तुते॥ ८॥

सप्त

३८

सर्वमंगलमागल्येन्निवेसर्वार्थसाधिके॥ शरणेपञ्चवेकेगेरिनारायणिनमोस्तुते
॥ ९॥ सृष्टिस्थिति विनाशानांशक्तिभूतेशनातनि॥ गुणास्त्रयेगुणमयेनारायणि
नमोस्तुते॥ १०॥ शरणागतहीनार्त्तपरित्राणपरायणे॥ सर्वस्यार्त्तिहरेदेविनारायणि
नमोस्तुते॥ ११॥ हंसपुक्तविमानस्थेब्रह्माणिरूपधारिणि॥ कौशांधःक्षरिकेदेविनारा
यणिनमोस्तुते॥ १२॥ विशलचन्द्रादिधरेमहादृषधराणि॥ महिम्नरिस्वरूपेणनाराय
णिनमोस्तुते॥ १३॥ मयूरकुक्षुदृतेमहाशक्तिधरेनये॥ कोमारिरूपसंस्थानेनारा
यणिनमोस्तुते॥ १४॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्गहरितपरमायुधे॥ प्रसीद्वैभवीरूपेण

सप्त
४०

रायगिरिनमोस्तुते ॥ १७ ॥ गृहीतो ग्रहमावने दंष्ट्रा धृतवसुंधरे वराह रूपि गिरि
देव नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ १८ ॥ नृसिंहरूपे गोग्रे गह नृदेव नृहो धमे त्रैलोक्य
त्राणा सहिते नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ १९ ॥ किरीटि निमहावज्रे सरस्वत नयनो ज्य
ले वृत्रघाता हरे देवि नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ २० ॥ शिवदूती स्वरूपे गह तदेव महा
वले घोररूपे महाराजे नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ २१ ॥ दंष्ट्रा कराल वदने शिरोमाता वि
भूषणे वामुरे मुरा मथने नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ २२ ॥ लक्ष्मी लङ्गे मह विद्ये
अंशे पुष्टि स्वधे कुवे महाराजि महा विद्ये नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ २३ ॥ मेधोसास्त्र

रामः
४०

तिवरे भूति बाभ्रवितामसि नियते त्वे प्रसीदेशे नारायण गिरिनमोस्तुते ॥ २४ ॥ सर्वस्वरू
पे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते भये भयस्त्राहितो देवि दुर्गे देवि नमोस्तुते ॥ २५ ॥
एतत्ते वदनं सौम्यं लोचनं त्रय भूषितं पातु नः सर्वभूतेभ्यः कात्यायन नमो
स्तुते ॥ २६ ॥ ज्वालाकरालमसुग्रमं शेषासुरसदनं त्रिषलं पातु नो भीते भंड
कालिनमोस्तुते ॥ २७ ॥ हिनस्ति दैत्यं ते जांसि स्वनेनापूर्यया जागते सा घंटा पा
तु नो देवि पापेभ्यो नः सुतानि व ॥ २८ ॥ असुरासुगवसायं कचवितस्ते वोरज्ज्वलः ॥
७ भाष्यं वक्तुं भवतु ये जिह्वं तां न तावयं ॥ २९ ॥ योगान् शेषान् पंहुं सि तुष्टा रुष्टा तु क

सप्त.

४१

मात्सकलानभीष्टान्। त्वामाश्रितानां तद्विपन्नरागां त्वामाश्रिताः प्राश्रयतां
प्रयांति। २८ एतत्सुतं यत्कदं त्वया दधमं द्विषं देवि महासुराणां। त्वैरनेकैर्बहु
धालमस्ति कृतं विके तत्प्रकोरेतिकान्या। २९ विद्यासु शास्त्रेषु विदेकदिपिष्टा
येषु वाकेषु वका त्वद्व्या। समलग्नं ते निमहां धकोरे विधामयत्वे तदती वविश्वं
३० रक्षांसि यत्रो मविषाश्च नागा यत्रारयो दस्यु वलानियत्र। दावान त्तो यत्र
तथा प्रिमध्मे तत्र स्थिता त्वं परिपालसि विश्वं। ३१ विश्वेष्वरी त्वं परिपालसि विश्वं वि
श्वतिका धारयसीति विश्वं। विश्वे नृवंद्या भवती भवति विश्वाश्रया ये त्वयि

सप्त.

४१

भक्तिनम्राः। ३२ देवि प्रसीद परिपालय तोरि भीतेर्नित्यं यथाः सुरवधा दधुनै वस
धः। पापानि सर्वजगतां वस मे नया। शुत्पात पाकजनितां शुभमस्य सगान्। ३३
प्रणतानां प्रसीद त्वं देवि विश्वार्तिहरिणि। त्रैलोक्य वसिस्तामी ज्ञे लोकानां वर
दाभव। ३४ देवुवाच वरदाहं सुराणां वरं यत्स नरो ह्यथ। तं दृशीं ध्वं प्रयच्छामि
जगतां मुपकारकं। ३५ देवा उवु सर्वा बाधा प्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिले प्वरि। ए
वमेतत्त्वया कार्यमस्मै हरि विनाशनं। ३६ देवुवाच वैवस्वते नरे प्राप्ते अष्टाविंश
ति मेयुगे। शुंभो निशुंभश्चेवान्पावुस त्वं ते महासुरे। ३७ नंदगोपगृहे जाता यशोदा

संज्ञ
४२

गर्भसंभवा ततस्तौनात्रापिष्ठाभिविंध्यावलनिवासिनी ४० पुनरप्यतिरोदेराह
येगापृथिवीतले ४१ अद्वितीयरुनिष्ठाभिवेप्रवितास्तदानवान् ४२ भक्षयंत्याश्व
तानुग्रान्वैप्रवितान्महासुरान् ४३ रक्तादंताभविष्यंतिदाहिमीकुसुमोपमा ४४ ततो
मांदेवताः स्वर्गमर्त्यलोकेचमानवाः ४५ ततोद्याहरिष्यंतिसततंरक्तदेतिकां ४६ भय
श्चरतवार्षिक्यामनावृष्ट्यामनंभसि मुनिभिः संस्तुता भूमौसंभविष्याम्ययोनिजा
४७ ततः शतैतनेत्राणां निरिक्षिष्यामियन्मुनीन् कीर्तयिष्यंतिमनुजाः शताधी
मितिमांततः ४८ ततोहमखिलंलोकमात्मदेहसमुद्दे भविष्यामिसुराः शकैरा

रामः
४२

वृष्टेः प्रागाधारकैः ४९ शकंभरीतिविरघ्यातितदायास्याम्यहंभुवि तत्रैववधिष्या
मिदुर्गमारुखंमहासुरं ५० दुर्गदेवीतिविरघ्यातितन्मेनामभविष्यति पुनश्चाहंय
दाभीमंरूपंरुत्वाहिमाचले ५१ रक्षंसि क्षययिष्यामिमुनीनां त्राणकारणात् त
दामांमुनयः सर्वस्तोष्यंत्यानम्रमूर्त्तयः ५२ भीमादेवीतिविरघ्यातेहमेनामभविष्य
ति यदारुणागच्छेन्नोकेमहाबाधांकरिष्यति ५३ तदाहंभ्रामरंरूपंरुत्वासं
ख्येयषट्पदं त्रैलोक्यस्यहितार्थायवधिष्यामिमहासुरं ५४ भ्रामरीतिवमालोकात्
दास्तोष्यंतिसर्वतः इत्यंयदायदाबाधांदानवोस्याभविष्यति ५५ तदातदावतीर्णहंक

सप्त
४३

रिष्याम्यसि संशयं ॥ इति माकरीशयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये नाराय
णी स्तुतिः ॥ १ ॥ देव्युवाच ॥ अभिस्तं वैश्वमांनि संस्तोष्यते यः सनाहितः ॥ तस्याहं सक
लां वाधां ग्रामयिष्याम्यसंशयं ॥ मधुकैरभनाग्रं यमहिषा सुरघातनं ॥ कीर्त्तयि
ष्यंतियेतद्वदं शुंभनि शुंभयोः ॥ २ ॥ अस्म्यं च चतुर्दशानवम्यां ये कवे तसः ॥ श्रो
ष्यंति यैव ये भक्त्या नममाहात्म्यमुत्तमम् ॥ ३ ॥ तेषां दुष्कृतं किं विदुस्तु तेषां न वा प
दः ॥ भविष्यति न दारिद्र्यं न चैवैष विभोजनं ॥ ४ ॥ शत्रुतो न भयं तस्य दस्युतो न वानरा
जतः ॥ न राक्षसान्ततो यो घातकदाचित्संभविष्यति ॥ ५ ॥ तस्मान्ममैतन्माहात्म्यं प

सप्त
४३

ठितव्यं समाहितैः ॥ श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्मयनं हितम् ॥ ६ ॥ पसर्गानि शेषास्तु
महामारिसमुद्भवान् ॥ तथा त्रिविधमुत्पातं माहात्म्यं ग्रामयेत्तमम् ॥ ७ ॥ यत्रैतत्प्रव्यंते
सम्पद्भिः त्वमायतने मम ॥ सदा न तं हि मोक्षमिहानि ध्यंतत्र मे स्थितं ॥ ८ ॥ बलिप्र
दाने पूजायामग्नि कार्यं महोत्सवे ॥ सर्वं ममैतच्चरितमुच्चार्य श्राव्यं मे वद ॥ ९ ॥ जानता
जानता वापि बलिप्रजातया कृता ॥ पुत्री हि ष्याम्यहं प्रीत्या बहिर्होमे तथा कृता ॥
१० ॥ शरत्काले महायज्ञा क्रियन्ते यावद्वार्षिकी ॥ तस्याममैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्ति
समन्वितः ॥ ११ ॥ सर्वा वाधा विनिर्मुक्तो धनधात्यसुतान्वितः ॥ मनुष्या वत्ससादेन

सप्त
४४

भविष्यति तसंश्रयः ॥ १२ ॥ शुक्लाममेतन्माहात्म्यं तथा चोत्पन्नयः शुभाः परा
क्रमं वयुः पुजायते निर्भयः पुमान् ॥ १३ ॥ रिपवः संक्षयं चाति कल्पारणं वे
पपद्यते ॥ नन्दते वकुलं पुंसं माहात्म्यं मम श्रवतां ॥ १४ ॥ शान्तिकर्मणि स
र्वत्र तथा दुःस्वप्नदर्शने ॥ ग्रहपीडासु वोग्रासु माहात्म्यं शृणुयान्मम ॥ १५ ॥ उप
सर्गः शमं याग्रहपीडाश्च दारुणः ॥ दुःस्वप्नं वन्निर्दृष्टं सुखं प्रमुपजायते ॥ १६ ॥
बालग्रहभिभूतानां बालानां शान्तिकारकम् ॥ संघातभेदे वनरोगं मे श्रीकर
णमुत्तमं ॥ १७ ॥ दुर्जनानामशोषारणं बलहानिकरं परम् ॥ रक्षोभूतपिशुनानां पठना

रामः
४४

देवनाग्रान् ॥ १८ ॥ सर्वममेतन्माहात्म्यं मम संनिधि कारकं ॥ पशुपुष्पाद्यैः पेशु
गंधर्वादिपैस्तथोत्तमैः ॥ १९ ॥ विप्राणां भोजने हेमैः पोक्षणीये रहर्निषं ॥ अत्ये
श्वविधिर्भोजेः प्रदोने वत्सरेणाया ॥ २० ॥ प्रीतिर्मक्रियते सा स्मिन्सकलसुखरिते
श्रुते ॥ श्रुतं हरति पापानि तथा रोगं प्रयच्छति ॥ २१ ॥ रक्षां करोति भूतेभ्यो जल
नां कीर्तनं मम ॥ युद्धेषु वरितं यन्मे दुष्टं हृत्स्वनिवहणं ॥ २२ ॥ तस्मिन् श्रुते वैरिह
तं भयं पुंसो न जायते ॥ युष्माभिस्तु तयायाश्च अस्मिन् विभिः कृता ॥ २३ ॥ ब्रह्मणा य
कृता तास्तु प्रयच्छति शुभां मतिं ॥ अरण्यप्रान्तरे वापि वाग्निः परिवारितः ॥

२४। दस्युभिर्वाहतः शून्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः सिंहव्याघ्रनुयातो वा वन
हस्तिभिः २५। राक्षसैर्द्रुनवाजशोवधो वधगतोपि वा आघुरिणो वा वा
तेन स्थितः पोते महारिषे २६। पतत्सु वापि शत्रैः पुसंग्रामे भृशदारुणे। सर्वा
धा सुधारा सुवेदना भयदि तोपि वा २७। स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुयेत संकटात्
मम जभावा सिंहव्याघ्रस्य वोदैरिगस्तथा २८। दूरादेव पलायंते स्मरतश्चरितं
मम अपि रवाव दस्युक्ता सा भगवती चंडिका चंड विक्रमा २९। पश्यतां मे वेदे वा
नां तत्रैवांतरधीयत तेपि देवा निरातंकाः स्वाधिकारान्न यथापुनः ३०। पश्यतां मे

जः सर्वं चक्रुर्विनिहतारयः दैत्याश्च देवानि हते शुभे देव रिषो युधि ३१। जगदि
ध्वंसकेतस्मिन्महोग्रे तुल्यविक्रमे निशुभे च महारिषे शोघाः घालालमाय
युः ३२। एवं भगवती देवि सा तित्वापि पुनः पुनः संभ्रम्यः कुरुते भूपजगतः प
रिया लनम् ३३। तथैतन्मोक्षते विष्णुं सैव विष्णुं प्रसूयते सा यायिता वपिज्ञा
ने तु शत्रादिं प्रयच्छति ३४। व्यापंतै येतस्तकलं जलान्तरं मनुजेश्वर महाका
ल्या महाकले महामारी म्बरुपया ३५। सैव काले महामारी सैव सृष्टिर्भवत्पजा
स्थितिं करोति भूतानां सैव काले सनातनी ३६। भवकाले नृणां सैव लक्ष्मी

सप्त.

४६

रुद्रिप्रदागंहे सैवाभावेतथा लक्ष्मीर्विनाशायोपजायते ॥ ३७ ॥ कृतासंप्रजिता
पुष्पैर्धूपगंधादिभिस्तथा ॥ ददाति विंशतपुत्रांश्च मतिं धर्मं तथा ॥ ३८ ॥
इति श्री मार्कण्डेय पुराणे सावर्गिके मन्वन्तरे देवी माहात्म्ये देवी वाक्यम् ॥ ३९ ॥
अपि सव ॥ एतत्तत्कथितं भूपदेवी माहात्म्यमुत्तमं ॥ एवं प्रभावासां देवी यं ये दं धार्यते जगत्
१ विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णुमायया ॥ तथा त्वमेवैत्रपश्चतथैवान्ये विवेकि
नः २ मोह्यते मोहिताश्चैव मोहमव्यतिवापरे ॥ तामुपेहि महाशरणां परमेस्वरी
३ आराधिता सेवनरंगं भोगस्वर्गपवर्गदा ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा

सप्त.

४६

सुरयः सनराधिपः ॥ ४ ॥ प्रणिपत्य महाभाग तमं वीसेसितव्रतं ॥ निर्विलोति समत्वेन रात्र्यापह
रानव ॥ ५ ॥ जगाम स धस्तपससयैत्रयो महामुने ॥ संदर्शना र्थं मंवायानदीपुलिनसं
स्थितः ॥ ६ ॥ सर्ववैत्रपस्तपसे देवी स्तुतं परं जपन् ॥ तोतस्मिन् पुलिने देव्याः कृत्वा मूर्तिं
महीमयी ॥ ७ ॥ अर्हणं च क्रतुस्तथाः पुष्पधूपान्नितर्पणैः ॥ निराहारे यताहारे तत्तम
कोसमाहितो ॥ ८ ॥ दत्तुं सौवर्लियैव निजगन्नासगुक्षितं ॥ एवं समाधारयतीति भिर्वा
र्षयतात्मनोः ॥ ९ ॥ परितुष्टा जगद्धत्री प्रत्यक्षं ग्राह्यं दिका ॥ देवुवाच ॥ य आर्च्यते त्वया
भूपत्ययावकुलनंदन ॥ १० ॥ मत्तस्तस्याप्यतां सर्वपरितुष्टा ददामि तत् ॥ मार्कण्डेय उवाच

ततो वद्रे न्यपोराज्यमविभुं उपन्यजन्मनि ११ अत्र वैव निजं राज्यं कृतवान्नुवले वत्ना
त सोपि वैत्रपस्ततो ज्ञानं दद्रे निर्विक्रमानसः १२ ममेत्यहमिति प्राहुः संगविश्रुतिका
रकं देयुवाय स्वत्पेरहोभिर्नृपतेस्वं राज्यं प्राप्स्यते भवान् १३ हत्वारिपुनस्वलितं
तव तत्र भविष्यति मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवा द्वि वस्वतः १४ सावर्गिको मनुर्न
मम वां भुवि भविष्यति वैत्रपवर्ज्यं त्वया यश्च देरास्ततो भिवां छितः १५ तं प्रयच्छ
मिसं सिद्धं तव ज्ञानं भविष्यति मार्कण्डेय उवाच इति हत्वा तयोर्देवी यथा भिन्नचित्तं व
रं १६ वभ्रवां तहितासद्यो भक्त्या ताभ्यामभिहितं हवं देवावरत्न ध्यासुर्यः क्षत्रि

पुष्पमः ॥ ७ ॥ सूर्याज्जन्मसमासाद्यसावर्णिः रवितामनुः सावर्णिर्भवितामनुः ॥
 ॥ ८ ॥ इतिमार्कण्डेयपुराणे सावर्णिकेमन्वंतरे देवीमाहात्म्ये वरदाने ॥ १३ ॥
 माहसंपुस्तके दशुतादशं लिखितं मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धो बालैरप्यको
 नातिदोषकः ॥ ० ॥ श्रीशाके ॥ ३६ ॥ संवत् १८७९ ॥ लिखितमिदं पुस्तकं
 देवदत्तसमर्पणा ॥ शुभमस्तु ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥
 रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः रामः

५४

सप्तसति देवी माहात्म्य

५५१/५५५